

Naročnina

za državo SHS:

na mesec Din 20
za pol leta 120
za celo leto 240

za inozemstvo:

mesečno Din 30

Sobotna izdaja:

celoletno

v Jugoslaviji Din 40

v inozemstvu 60

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6/III. Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredništvu telefon 50, upravnništva 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Cekovni račun: Ljubljana 10.650 in 10.349 (za inzerate) Sarajevo 7.363, Zagreb 39.011, Praga in Dunaj 24.797.

Cene inzeratov:Enostolpna petlinjska vrsta
mali oglasi po Din 1.50 in
Din 2.—, večji oglasi nad
45 mm višine po Din 2.50,
veliki po Din 5.— in 4.—,
oglas v uredniškem delu
vrstica po Din 6.—.

Pri večjem naročilu popust.

Izhaja vsak dan izveniš
ponedeljka in dneva po
prazniku ob 4. uri jutraj.

Poština plačana v gotovini.

Razkrinkani pretorijanci

Ko je g. Ljuba Davidović sestavil vlado narodnega sporazuma, so dvignili pristaši bivšega korupcionističnega režima silen krik, češ: Država in dinastija sta v nevarnosti, to je nevaren eksperiment z državno celoto in »vlada federalističnega bloka« ni nič drugega nego »trojanski konj«, v čegar trebuhu se nahaja »izvidna patrolja Moskve«. G. Davidovića so že imenovali jugoslovanskega Kerenskega in njih revolverski tisk je napovedoval propast države ob določenem dnevu in uri. Lahkoverni čitatelji so čakali, a države ni hotelo biti konec. Ni bilo nemirov, »šumadinska burja« je izostala, nasprotno pa je s tiste strani posijalo svetlo sonce najširjega zadovoljstva. I opet ništa...

Svetozar Pribečević in Nikola Pašić sta s svojo vabanque-politiko doprinesla zadnji, a najmerodajnejši dokaz, da sta bila absolutista ter da jima je bila demokracija ne samo španska vas, marveč objekt najstrašnejšega sovražstva. Imela sta jo na ustnih in jo oskrnjevala. To se je pokazalo, ko je drugi ustavni faktor napravil nevzdržnemu stanju konec in poveril vlado parlamentarni večini. Stalno so intrigirali okoli najvišjega mesta z obrabljeno frazo, da stremi največja revizionistična stranka za formalno spremembo vladavinske oblike. Da se torej opoziciji ne sme in ne more izročiti oblast. Ta ostudna in nizkotna fraza je prevladovala v njihovem tisku in v takem tonu so pošiljali na vse strani svoje grožnje. Igrali so se najvernejše sluge dinastije, kar jih pa ni motilo, plašiti in groziti v dvorskih krogih z neverjetnimi izmišljotinami. Tu se je pokazal pogojni monarhistični čut v svoji nagoti...

Stojimo tik pred »republikanizacijo« kraljevske vlade, kakor je ironično omenilo glasilo slovenskih mladincev. Pogojni pristaši monarhizma naj se nikar ne vznemirjajo, kajti dinastija še ni bila nikdar tako utrjena, kakor sedaj, ko ji bodo svetovali tudi štirje hrvatski republikanci. Republika ni dogma, za socialno revolucijo — je dejal Radić — pri nas ni terena in ne potrebe. Ali še hočete več? Le kdor je s slepoto udarjen, vidi v današnji situaciji nevarnost za državo in dinastijo. Trajnost tega položaja se boje korupcionisti in aferaši od Lazice Markovića do Rade Pašića, konsolidacija razmer v duhu socialne, gospodarske in politične enakopravnosti pa pričakujejo od učvrščenosti vlade g. Davidovića vsi poštenjaki in zares rodoljubni Slovenci, Hrvati in Srbi. Na Danskem je poveril kralj sestavo vlade izključno socialnim demokratom, torej samim republikancem, toda monarhija še vedno obstoja, kljub najtemnejšim natančnim reformam g. Stauninga. V Angliji je načelni republikanec dobil prednost pred starodavnimi monarhisti. In Nj. Vel. kralj Jurij V. je baje zelo zadovoljen z osebnostjo Ramsay Mac Donalda. V Davidovićevi vladi sta nekoč sedela socialisti Divac in Bukšeg, toda vprašanja o obliki vladavine ni tiščal nikdo v ospredje. Zbeseleli opozicionaleci iz neposredne bližine demonskega Pribečevića pozabljajo, da o tem vprašanju sploh ni bilo govora, ko se je sklepal sporazum. Predvsem gre zato, da se uvedejo v naše državno življenje metode in manire evropskega parlamentarizma, da se uvede poštena uprava in polovijo ter kaznujejo vsi veliki in mali korupcionisti. To delo bo trajalo dalje časa, morda celo leto dni. Do tedaj se bodo oblike notranjih strankarskih borb že tako omilile in prilagodile duhu zapada, da nobena skupina tostran in onstran Save oziroma Drine ne bo več rabila zradikaliziranih gesel.

V ospredje bodo stopile mnogo važnejše stvari, kakor je vprašanje oblike vladavine. Rešili jih bodo Srbi, Hrvati in Slovenci brez »specialistov« Pribečevića kova in brez saveta nesposobnih starcev ter nesposobne žerjavčine. Misel sporazuma je danes vodilna, vse drugo stopa v ozadje. In to je glavna stvar.

Tragikomična je vloga »čuvarjev« države in dinastije. Svoj čas so se sklicevali na parlamentarizem in ustavnost. Ker je krona storila, kar ji velevala ustava kot najvišji zakon, so nenadoma zbesneli. Pribečević pravi v »Reči«: »Monarhisti v opoziciji, republikanci (ne vsi!) na vladi. To je nemo-

goča situacija. Še več: to je usodna situacija«. Pribečević ima prav: gre za usodo Lazice Markovića et consortes. Jugoslovanska drža-

va in dinastija sta danes trdneje fundirani kot takrat, ko so v njej »gaziile« pogojni pristaši monarhistične misli.

Hrvatski ministri.**PRED DRUGO ETAPO SPORAZUMA.**

Zagreb 18. septembra. (Izv.) Danes sta se vrnila v Zagreb dr. Maček in posl. Predavec in takoj poročala Radiću o poteku pogajanj med HRSS in vlado. Jedro njihovega poročila je, da je vlada sprejela predloge HRSS za vstop poslancev HRSS v vlado. HRSS dobi štiri ministre. Predlog za splošno rekonstrukcijo kabineta ni prodrli. Verzije o nekem junktimu med vstopom poslancev HRSS v vlado in med rešitvijo hrvatsko-srbskega spora niso resnične, ker je vsako od teh vprašanj ostalo vprašanje zase. Dr. Korošec in dr. Spaho sta pristala, naj postane V e s e n j a k minister za vero, dr. Behmen pa naj prevzame ministrstvo za narodno zdravje. Davidović je izrazil željo, naj bi dr. Maček in posl. Predavec takoj ostala v Belgradu, kar jima pa ni bilo mogoče, vrnila pa se bosta čimprej v Belgrad.

Zagreb, 18. sept. (Izv.) V razgovoru z vašim dopisnikom je izjavil dr. Maček, da je HRSS hotela imeti spočetka le enega zastopnika v vladi, ki bi tvoril zvezo med vlado in HRSS, toda pozneje je HRSS pristala tudi na aktivno sodelovanje v vladi. Glede

sporazuma je izjavil, da sporazum z vlado še ni definitivni, in da je HRSS le začasno dobila ministrstva za agrarno reformo, za gozde in rudnike, za socialno politiko in za izenačenje zakonov. Zato pa bo tudi še nadalje ostala vsaka stranka pri svojem programu. Splošno pa smatramo, da se začena druga etapa za končni sporazum.

Belgrad, 18. sept. (Izv.) Narodni poslanec dr. Vlatko Maček je podal pred svojim odhodom v Zagreb izjavo o vstopu HRSS v vlado. Glede prevzema listne agrarne reforme je poslanec dr. Maček izjavil: Mi smo izrazili željo glede prevzema resora za agrarno reformo, ker to vprašanje najbolj interesira Hrvate in ker je prejšnja vlada v tem napravila največje nepravilnosti. Naše načelo je, pomagati najprej siromašnemu kmetu in šele potem bi prešli na kolonizacijo. Mi moramo to izvesti zato, ker imamo veliko oporo v ljudstvu in ker nam ni treba volivcev pridobivati z odajanjem zemlje. Tudi ne mislimo s kolonizacijo ustvarjati volivce za sebe, kakor je delal to dr. Krizman.

Seja ministrskega sveta.

Belgrad, 18. sept. (Izv.) Na današnji seji ministrskega sveta je ministrski predsednik poročal o razgovorih, ki so jih imeli načelniki vladnih strank s poslanci HRSS dr. Mačkom in Predavcem. Ravnotako je Lj. Davidović poročal o dosedanjem delu za vstop HRSS v vlado. Ministrski svet je sprejel poročilo z odobravanjem na znanje. — Kakor je izvedel Vaš dopisnik, ni proti vstopu HRSS v vlado nobenih ovir. Pričakuje se, da bo vstop HRSS izvršen tekom prihodnjega tedna.

Ministrski svet je nadalje pretresal vprašanje o ustavitvi izvrševanja razsodb agrarnih sodišč v Dalmaciji. Zlasti so razpravljali o pravni vrednosti sklepa ministrskega sveta od marca 1921, ki se tiče tega predmeta. Določili so nadalje, kdaj se bo ugotovila pravna veljavnost navedenega odloka. Govorili so o raznih upokojitvah. No-

tranji minister Petrović in gradbeni minister Pečić sta predložila ministrskemu svetu razne ukaze iz svojih resorov.

Nadalje so sklenili beguncem iz grške Trakije in Makedonije, ki so pribežali k nam in optirali, razdeliti zemljo v južni Srbiji. Nahajajo se v veliki revščini, ker se v Trakijo in Makedonijo naseljujejo novi grški begunci iz Turške. Zunanji minister dr. V. Marinković je poročal ministrskemu svetu, da dobi naša država iz Nemčije na račun vojne odškodnine po Dawesovem načrtu za oktober 4 milijone zlatih mark v naturi. Končno so se še razgovarjali o zakonskem načrtu o pobijanju korupcije, ki ga je izdelala posebna komisija v pravosodnem ministrstvu na podlagi prejšnjega načrta. Razprava o tem zakonskem načrtu se bo na jutrišnji seji ministrskega sveta nadaljevala in končala.

SKLICANJE NARODNE SKUPŠČINE.

Belgrad, 18. sept. (Izv.) Ministrski predsednik Lj. Davidović je pol ure razpravljal s skupščinskim predsednikom Ljubom Jovanovićem v predsedništvu parlamenta o sklicanju skupščine. Dan še ni določen, pričakuje se pa, da se bo skupščina sestala začetkom oktobra, najbrž 5., najkasneje pa 10. oktobra.

MINISTRI PRI KRALJU.

Belgrad, 18. sept. (Izv.) Vojni minister je danes odpotoval v Belje, da poroča kralju o tekočem poslovanju v svojem resoru. Tudi notranji minister je nocoj odpotoval v Belje, kjer bo predložil kralju v podpis nekaj ukazov in mu poročal o vstopu HRSS v vlado. V Belgrad se vrne v soboto. Pričakuje se, da se bo vstop HRSS v vlado izvršil najkasneje bodoči četrtek.

KONFERENCE MINISTRskega PREDSEDNIKA.

Belgrad, 18. sept. (Izv.) Danes predpoldne je konfiriral ministrski predsednik g. Ljuba Davidović v predsedstvu vlade z nekaterimi ministri o razmerah v Južni Srbiji. G. Davidović je razen tega dalje časa konfiriral z ministrom dr. Korošcem o vstopu HRSS v vlado ter o razdelitvi portfeljev.

VISOK OBISK PRI DR. SPAHU.

Belgrad, 18. sept. (Izv.) Finančnega ministra dr. Spaha sta danes obiskala nadškof dr. Bauer iz Zagreba in dr. Akšamović iz Djakova.

DAVIDOVIĆ PRI DR. KOROŠCU.

Belgrad, 18. sept. (Izv.) Ministrski predsednik je obiskal dr. Korošca in se z njim razgovarjal o političnem položaju in vstopu HRSS v vlado. Nato je obiskal dr. Spaha.

SEJA DEMOKRATSKEGA KLUBA.

Belgrad, 18. sept. (Izv.) Danes predpoldne se je vršila seja demokratskega kluba, na kateri so razpravljali o stranknih zadevah.

Belgrad, 18. sept. (Izv.) Na predpoldanski seji demokratskega kluba je Lj. Davidović poročal o razgovorih z zastopniki HRSS in njenem vstopu v vlado. Klub je poročilo z odobravanjem sprejel na znanje. Razpravljali so o raznih vprašanjih, ki zanimajo poslance v poedinah okrajih.

IZ DIPLOMACIJE.

Belgrad, 18. sept. (Izv.) V zunanjem ministrstvu so se zglasili avstrijski, španski in čehoslovaški poslanik. Zunanji minister dr. V. Marinković je obiskal naš poslanik v Sofiji Milan Rakić in poročal o poslednjih dogodkih v Bolgariji. — Bolgarski poslanik Vakarelov je obiskal zunanji ministra Marinkovića radi poslednjih dogodkov v Bolgariji.

SPREJEMI V PROSVETNEM MINISTRSTVU.

Belgrad, 18. sept. (Izv.) Danes je dr. Korošec sprejel v avdienco odposlanstvo jugosl. proforskega društva radi nekaterih šolskih vprašanj, posebno radi novega srednješolskega zakona. — V ministrstvu prosvete so bili pri ministru dr. Korošcu sprejeti katoliški škofje, ki se nahajajo v Belgradu in z njim razpravljali o raznih tekočih vprašanjih. Prosvetni minister je nadalje sprejel dopisnika holandskih in flamskih listov Alberta Jan Ver-beeg van den Sanden.

IZPLAČILO POVIŠANIH PLAČ TOBAČNEMU DELAVSTVU.

Belgrad, 18. sept. (Izv.) Povišanje plač delavcem v tobačni tovarni v Ljubljani in drugje so po posredovanju poslanca Goštinčarja odobrena tudi od računskega od-

delka v finančnem ministrstvu. Finančni minister in monopolna uprava sta poviške že prej odobrila, izplačani pa še niso mogli biti, dokler jih ni odobril računski oddelek. Sedaj je zadeva končana in čim pošljejo tovarne formularje, se bodo poviški izplačali. (Mislimo, da bi ti obrazci morali že davno biti v Belgradu. Op. ured.)

POSŁANIK DR. SMOĐŁAKA.

Belgrad, 18. sept. (Izv.) Naš poslanik pri Vatikanu dr. Smođlaka je danes razpravljal s pomočnikom zunanjega ministra Jovo Vučkovićem. Jutri bo prejel od zunanjega ministra nova navodila.

Z ZAGREBSKE UNIVERZE.

Belgrad, 18. sept. (Izv.) Kakor je izvedel Vaš dopisnik, so nekateri zagrebški vseučiliški profesorji opozorili prosvetnega ministra dr. Korošca še na neko kršenje avtonomije zagrebškega vseučilišča razen onih, ki jih je akademski senat že prej predložil dr. Korošcu. Tako bodo zahtevali, da se popravijo krivice na zagrebškem vseučilišču s tem, da se vzame v pretres predlog bogoslovne, modroslovne in medicinske fakultete in akademskega senata ministrstvu prosvete, s katerim se popravijo krivice, storjene z nepravilno vpokojitvijo profesorjev na bogoslovni fakulteti: Zagodeta, Pazmana in Mihalovića. Istotako bodo zahtevali, da se o tej zadevi uvede preiskava po vseučiliških zakonih.

POSŐJİLO ZA POPRAVO OBDONAVSKIH NASİPOV.

Belgrad, 18. sept. (Izv.) V poljedelskem ministrstvu so danes razpravljali o popravu nasipov na Donavi, ki so bili uničeni od poplavl. Ker dosedaj v tej zadevi še ni bilo nič storjenega in ker se velik del zemlje še vedno nahaja pod vodo tam, kjer je voda podrla nasipe, je minister dr. Kulovec dal vodnim zadrugam posojila v znesku 3 milijonov dinarjev, da se more takoj začeti z delom. Ta posojila se bodo vrnila, kadar dobe zadruge od državne hipotekarne banke posojila v to svrhu. Vsi stroški za popravo znašajo okrog 20 milijonov Din.

OBTŐZNICE PROTI BİVSİM MINİSTRŐM.

Belgrad, 18. sept. (Izv.) Razen že predložene obtožnice proti bivšemu ministru dr. Lazi Markoviću bo jutri izročena narodni skupščini proti bivšemu prometnemu ministru dr. Velizarju Jankoviću obtožnica, ki vsebuje 4 točke in sicer: 1. da je podelil koncesijo delniški družbi »Putnik« za prodajo železniških kart. S tem je državo oškodoval za 7 milijonov Din; 2. da je s famoznim odkupom orientalskih železnic za 799,600.000 Din ogoljufal državo; 3. da je dal popravljati vagonov v zasebnih železniških delavnicah, ki v nekaterih slučajih sploh niso obstojale, in oškodoval državo za 9 milijonov Din; 4. da je favoriziral zasilne železniške delavnice za popravilo vagonov, ki so ta dela zaračunavale dražje, nego državne delavnice. Ugotovljeno je, da so posebne delavnice zaslužile mnogo več, nego je bilo potrebno in sicer delavnica v Brodu 45 milijonov Din, smeredrevska 22 milijonov in subotička 15 milijonov. Ravno tako je dovršena obtožba proti bivšemu prometnemu ministru dr. Dragutinu Kojiću, ki je obtožen mnogih zlorab v svojem resoru.

ODŁOŽEN MANDAT.

Belgrad, 18. sept. (Izv.) Radikalni poslanec za užiški okraj g. Petar Bjelica je odložil svoj mandat, da bi po sporazumu mogel priti v skupščino njegov namestnik Sava Radojević.

İMENOVANJE.

Belgrad, 18. sept. (Izv.) Za načelnika ravnateljstva plena je imenovan Ljuba Djorić, sodnik na sodišču prve instance v Jagodini. Za načelnika pravosodnega ministrstva je imenovan Ranković, sodnik na sodišču prve instance v Kragujevcu.

PRİZNANJE ZASŁUŽNİH MOŽ.

Belgrad, 18. sept. (Izv.) Skupščinski odbor za pretres zakonskega načrta o priznanju zaslužnih mož bi bil moral imeti danes svojo sejo, vendar se ista ni vršila, ker ni bilo navzočih dovolj poslancev. Kakor je izvedel Vaš dopisnik, se bodo pregledali vsi tozadevni akti, ki jih je podpisal bivši minister zunanjih zadev, češ da je bilo odlikovanih mnogo oseb, ki pa nimajo nobenih zaslug.

ZAKON O POBIJANJU KORUPCIJE.

Belgrad, 18. sept. (Izv.) Zakon o pobijanju korupcije je končno veljavno urejen. Glavni del zakona določa, kako naj se v slučajih korupcije postopa, kazenske odredbe bodo pa vzete iz kazenskega zakonika.

RUSKO-MAŽARSKA POGAJANJA.

Belgrad, 18. sept. (Izv.) O pogajanjih med Mažarsko in Rusijo je prišla v Belgrad sledeča brzojavka. Pomočnik ministrstva g. Kanya in odpravnik poslov g. Jungert sta v imenu mažarske vlade stopila v zvezo z zastopnikom sovjetske Rusije v Berlinu Krestinskim z namenom, da pridobita za mažarsko industrijo odjemalce. — Pogajanja so po tej budimpeštanski vesti popolnoma zasebnega značaja in se ne tičejo političnih vprašanj.

Pogajanja z Mažarsko.

Belgrad, 18. sept. (Izv.) Danes se je vršil v zunanjem ministrstvu sestanek naših izvedencev za pogajanja z Mažarsko pod predsedništvom načelnika naše delegacije dr. Ninko Perićem. Temu sestanku so prisostvovali dr. Rybař in pomočnik prometnega ministrstva Branislav Avramović. Ugotovili so, da je ostalo na prvem sestanku še 12—13 stvari nerešenih. Posebno so važna vprašanja ukinjenja sekvestrov, vprašanja plačevanja predvojnih dolgov in to v katerem denarju in po katerem kurzu, vprašanje pokojnin itd. Razpravljalo se je o stališču, ki ga mora naša delegacija zavzeti pri prihodnjih pogajanjih. Za nekatera vprašanja bo ministrski svet dal navodila.

Boji v Bolgariji.

Belgrad, 18. sept. (Izv.) Po zadnjih vesteh je bilo v bojih med pristaši Todora Aleksandrova in Aleko Paše ubitih pri Džumaji okrog 150 oseb. Boji se nadaljujejo.

Kongres proti trgovini z dekleti

Gradec, 18. sept. (Izv.) Danes je bil odprt kongres za pobijanje trgovine z dekleti in otroci. Profesor Ude je kot predsednik pozdravil zastopnike skoro vseh držav. Iz Jugoslavije so prišli na kongres Vladeta Miličević, tajnik v ministru za notranje zadeve, Vladimir Vasiljević iz Zagreba in dr. Robić iz Maribora. Po pozdravih deželnega glavarja dr. Rintelena in graškega župana Muhitscha je govoril dr. Robić, ki je izjavil, da bo vlada kraljevine SHS vedno podpirala plemenite težnje kongresa.

RUSKO-ANGLEŠKI INCIDENT

London, 18. sept. (Izv.) Po poročilih iz Moskve je neka ruska ladja 22. avgusta na Wranglovem otoku, kjer je bil leta 1923 Anglež Stephenson razvil angleško zastavo, razvila rusko zastavo. Zaradi tega otoka že delj časa obstoja spor med Rusijo in Anglijo.

KOMUNISTIČNI NEMIRI V PRAGI.

Praga, 18. sept. (Izv.) Včeraj dopoldne so priredili komunisti protidraginjski shod, katerem je prišlo do nemirov, ki jih je policija na konjih energično zatrla. Zaradi tega je prišlo danes v mestni posvetovalnici, v kateri se je vršila seja zaradi protidraginjske akcije, do burnih prizorov, ker so komunistični občinski svetovalci protestirali zoper postopanje policije. Končno se je vpostavil mir in so se sprejeli razni protidraginjski sklepi.

MEDNARODNA DIJAŠKA ZVEZA.

Varšava, 18. sept. (Izv.) Na včerajšnji seji Confederation internationale des étudiants je bilo izvoljeno sledeče predsedstvo: Jan Balinski (Poljak), Matadan (Anglež), Mathien (Francoz), Gressler (Daneč), Techsen (Švicar) in Deak (Mažar).

PROTI ANGLEŠKO-RUSKI POGODBI.

London, 18. sept. (Izv.) Zveza angleških trgovskih zbornic in Zveza industrijcev sta sklenili protestirati proti sklepu angleško-ruske pogodbe.

UPOR NA KAVKAZU.

Pariz, 18. sept. (Izv.) »Chicago Tribune« poroča iz Trapezunta, da je upor v Georgiji ponehal, vedno bolj pa se razvija v Azerbejdžanu. V okolici Bakuja so uničili 37 petrolejskih vrelcev.

POSEBNE POGODBE.

Zeneva, 18. sept. (Izv.) Danes so se posvetovali v Društvu narodov o posebnih pogodbah. Sprejeli so resolucijo, da Društvo narodov priznava posebne pogodbe, dokler se ne ustanovi obligatorično razsoodišče, a posebne pogodbe naj se predložijo Društvu narodov.

PORAZ ŠPANJE V MAROKU.

London, 18. sept. (Izv.) Španija je sprejela pogoje, ki jih je stavil Abd-el-kerim. Po tej pogodbi obdrži Španija samo Melilo in nekaj otokov, ki že stoletja pripadajo Španiji. Ostalo marokansko ozemlje Španija izgubi.

FASISTOVSKI NAPAD NA KOMUNISTE.

Rim, 18. sept. (Izv.) Včeraj ponoči so udarli fašisti v prostore komunistične stranke, kjer so pohištvo razbili, spise pa sežgali.

ZNIZANE VOZNE CENE ZA ROMARJE V RIM.

Rim, 18. sept. (Izv.) Povodom jubilejnega leta je železniška uprava dovolila za romarje do 50 odstotkov popusta na laških železnicah.

POTRESI V ERZERUMU.

Zarigrad, 18. sept. (Izv.) V okolici Erzeruma je 13. t. m. silovit potres podrl okoli 150 hiš.

Vprašanje ruskih beguncev.

Zeneva, 15. sept. 1924.

Za številne ruske begunce, ki so se po zlomu carizma raztepli po celi Evropi, so skrbele v začetku razne humanitarne organizacije. Ker pa je število teh begunccev stalno naraščalo in je po katastrofi avanturista Wrangla doseglo skoraj 2 milijona in ker je bila tudi beda teh ljudi stalno večja, niso posamezne organizacije več zmogle težkega dela preskrbe in zato se je pod protektoratom Društva narodov osnoval poseben odsek za preskrbo ruskih beguncev pod vodstvom znanega prijatelja ruskega naroda dr. Nansena.

Ta odsek je posredoval pri vladah posameznih držav, da so sprejele na njih odpadajoče število ruskih beguncev in da so jim dale potrebna sredstva za njihovo preskrbo. Posebno rade so se odzvale slovanske države Češkoslovaška in Bolgarija, v Jugoslaviji pa so predvsem begunci Wranglove armade dobili gostoljubno streho. Odsek je obenem sam razdeljeval večje podpore in skrbel tudi zato, da so se ustanovile posebne šole za otroke in dijakke; na Češkem se je ustanovila celo posebna univerza.

Kmalu se je uvidelo, da ne bo mogoče stalno vzdrževati tako velikega števila beguncev, katerih nade, da se bodo vrnila šele po zopetni vpostavitvi carskega režima, so postale ničeve. Zato je ta odsek že lansko leto pričel z veliko akcijo za repatriacijo beguncev, ker je dobil od sovjetske vlade zagotovilo, da bodo begunci sprejeti ne glede na njihovo propagando in politično delovanje v tujini. Akcija je imela uspeh, ker je skoraj večina beguncev radevolje odšla v svojo domovino in kakor se vidi iz letošnjega poročila dr. Nansena, je vsak od teh našel tudi v sovjetski Rusiji svojo domovino, če je hotel delati. Dr. Nansen prihaja vsled tega v svojem poročilu do sklepa, da je nadaljno vzdrževanje posebnega odseka za pomoč ruskim beguncem nepotrebno. Kdor je hotel, ta se je vrnil v Rusijo. Oni, ki so ostali v tujini, pa morajo gledati, da se sami preskrbujejo računajoč pri tem seveda na gostoljubnost posameznih držav. Dr. Nansen zato predlaga, da preide nadaljna akcija na Mednarodni urad dela, katerega dolžnost bo pomagati beguncem, ki ostanejo v tujini, da dobe delo. Ta predlog je bil sprejet tako za ruske, kakor tudi za armenske in grške begunce iz Male Azije.

V debato o tem vprašanju, o katerem je razpravljala peta komisija, je posegel tudi naš delegat vseučiliški profesor g. dr. Pitamic.

G. dr. Pitamic je v glavnih potezah pojasnil delo in skrb jugoslovanske vlade za ruske begunce. Mi smo jih vedno radi sprejemali in pri tem nas niso vodili nikakoli politični oziri. Vse, kar smo v tem oziru storili, smo storili iz človekoljubja, predvsem pa iz slovanske solidarnosti. Za ruske begunce izdaja vlada mesečno nad šest milijonov dinarjev, kar iznaša sedaj nad 300 milijonov. Če se sedaj preneša delo na Mednarodni urad dela, je treba opozoriti na problem pouka, ker je velike važnosti za bodočnost ruskega naroda, da ruska mladina ne ostane brez potrebne vzgoje, kajti gotovo je, da se jih bo pozneje še mnogo vrnilo. V tem pogledu je naša država ustanovila razne srednje šole, več tehničnih kurzov in kurze za rudniško eksploatacijo in električno inštalacijo. Ker je bil precejšen del beguncev iz inteligentnih krogov, se je tudi za njih posebej skrbelo, da so dobili njim odgovarjajoče namestitve. V zadevah civilno-pravnega značaja so ruski begunci popolnoma izenačeni z našimi državljani in tudi v pogledu javnega prava se je za njih storilo kar največ mogoče: deležni so volilne pravice za občine in tudi za narodno skupščino.

To je mogoče dokaz redkega zaupanja, ki se da razlagati iz čustev simpatije in bratstva napram velikemu ruskemu narodu. Ta čustva niso v nobeni zvezi s sedanjim političnim stanjem v Rusiji, ona so inspirirana predvsem iz čista slovanske solidarnosti, ki je vedno vezala naš slovenski narod z velikim narodom ruskim.

Simpatična izvajanja g. prof. dr. Pitamica so iznenadila posebno dr. Nansena.

ki še vedno ne more pozabiti brutalnega nastopa g. dr. Spalajkovića leta 1921 na seji Društva narodov. Takrat je bil dr. Spalajković prvi delegat naše države in je pri razpravi o pomoči gladnim v Rusiji v imenu Pašičeve vlade izjavil na zgražanje vseh, da njegova vlada ne da niti vinarja za gladne v Rusiji. Naj vsi pomrjo ali pa vpostavimo carizem. Od tedaj so pri Društvu narodov mislili, da so vsi naši ljudje istega mišljenja kakor g. Spalajković, ki še vedno sedi v Parizu. Zato je bilo dobro, da je g. dr. Pitamic ta slab vtis s svojim korektnim nastopom popravil in tujemu svetu pokazal, da žive v Jugoslaviji tudi drugačni ljudje in ne samo taki, kakršne so predstavljali radikalni stebri dr. Spalajkovića, Laza Markovića in dr. Jajce, kakor imenujejo enega naših še vedno aktivnih diplomatov v Švici, ker mu je država, ki bi jo moral reprezentirati, poslednja briga, pač pa mu je edini posel trgovina z jajci. Viktor Schweiger.

Kitajski kaos.

Na Kitajskem od leta 1911—12, ko se je strmoglavila dinastija, neprestano vre. Ogromna država se nahaja v rokah raznih generalov, ki se med seboj borijo za prvenstvo. Bilo bi pa napačno sklepati, da bi se v tem kaosu ne vršil razvoj v čisto določeno smer. Kitajska išče v državljanskih borbah in strankarskem metelju sebi primerne vladavine. Gre pravzaprav za iste principe kakor na zapadu: ali centralizem ali avtonomizem. Dobri poznavalci kitajskih razmer so prepričani, da enkrat nad vsemi generali, politiki in avanturisti zmaga silna osebnost, ki bo politično življenje ogromne države uredila in ji dala pravo obliko vladavine.

V sedanjem momentu si stojita nasproti vojaški guverner južno od Šangaja nahajajoče se province Čekiang, Lu, in vojaški guverner severno, zapadno in jugozapadno od Šangaja ležečih province Kiangsu, Anhui in Kiangsi, Či. Lu in Či pa izvršujeta samo voljo in namene dveh najmočnejših potentatov sodobne Kitajske, Čang Tso Lina in Vu Pei Fua. Prvi je gospodar Mandžurije, drugi obvladuje severno Kitajsko s Pekingom in centralno vlado, oziroma parlamentom in predsednikom republike. Vrh tega je posegel v njuno borbo znani Sun Yat Sen, predsednik kantonske vlade, ki podpira Čang Tso Lina.

Sedanje borbe so zategadelj dalekosežnega pomena, ker se vrše okoli Šangaja, ki je največje in najbogatejše kitajsko pristanišče, kjer imajo inozemski trgovci velikanske interese. Zato so vse prizadete velesile — Anglija, Amerika, Japonska, Francija in Italija — odposlale v Šangajsko vode svoje bojne ladje, da ščitijo svoje podanike-trgovce, v ostalem pa se drže stroge nevtralitete. Kitajci seveda gledajo inozemske zaščitnike Šangaja z velikim nezaupanjem, boječ se, da ne bi se iz čimila zopet kakšna okupacija kitajskega ozemlja po tujcih kakor za časa boksarske vstaje.

Zelo je na kitajskih dogodkih interesirana Rusija. Vu Pei Fu, ki ima na osrednjo vlado kitajske republike največji vpliv, ima največji zaslug na tem, da je le-ta z Rusijo nedavno sklenila važno politično-trgovinsko pogodbo, tihoč se predvsem vzhodnokitajske železnice. Njegov nasprotnik Čang Tso Lin pa, ki ima v oblasti Mandžurijo, skozi katero ta železnica teče, te pogodbe ne priznava, zaradi česar se pogodba ne more izvršiti. Rusi ga dolže, da dela v korist Japonske, ki nasprotuje ruskemu vplivu v Mandžuriji in vnanji Mongoliji. Sovjeti so se postavili na stran Kitajcev, katerim dopovedujejo, da jih hočejo kapitalistične velesile zaslužiti. Pri tem seveda sami zasledujejo namen Kitajsko čim bolj pritezati nase in se z njo okoristiti. Pri tem se dela seveda tudi komunistična propaganda, kolikor gre.

Ali bodo velesile prisiljene h kaki intervenciji, se še ne da sklepati. Očitno se je ogibljajo, ker bi iz tega nastale komplikacije imele preveč nevarne posledice.

Položaj v Italiji.

Govor g. Mussolinija v Napolju so sprejeli z velikim zadovoljstvom filofašistični liberalci in skupina takozvanih nacionalnih katoličanov. Smatrajo za pomembno, da je g. Mussolini povdarjal potrebo notranjega miru v deželi, da je priznal opoziciji potrebo do obstoja in priznal možnost, oziroma celo potrebo mirnega življenja fašizma in opozicionalcev. Nekateri staroliberalci zagovarjajo zaradi tega še bolj nego preje sodelovanje s fašizmom. Skupina nacionalnih katoličanov pa polemizira dalje s popolari, izrabljajoč nagovor sv. očeta katoliškim dijakom, češ, da iz nje sledi, da katoličani (popolari) na noben način ne smejo sodelovati z opozicijo, ker s tem pomagajo do oblasti brezverskemu socializmu.

Opozicija pa misli čisto drugače. Dne 17. t. m. se je zbralo v prostorih parlamenta vodstvo združene opozicije, sestoječe iz demokratov (mladoliberalcev), demokratov-socialistov, socialistov-unitarcev (II. internacionala), popolarov, maksimalistov (skrajnih levih socialistov), republikancev in zastopnika sardinske avtonomistične stranke. Tujini je v imenu popolarov izja-

vil, da slejkoprej trdno držijo z opozicijo. Povdarjalo se je, da so besede g. Mussolinija v Napolju samo — besede. Ni dovolj, da g. Mussolini izraža svoje dobre namere, treba je predvsem dejanj. G. Mussolini je pač prepovedal fašistovske manifestacije 21. t. m., toda vodstvo fašistične stranke je ob tej priliki izdalo razglas, v katerem se ponavljajo stare grožnje. Ni dosti, da vlada povdarja potrebo miru in zakonitega reda v deželi, treba je, da se po tem ravna tudi fašistična stranka. Dejansko pa se nasilja nadaljujejo in vlada jih ne kaznuje. V resoluciji, ki jo je vodstvo nato sprejelo, je rečeno: »Delovanje opozicije gre za tem, da se neha vsako nasilje, da se vsi državljani razorožijo in da se vzpostavi disciplina ter enakoveljavnost zakona za vse državljane, ki mora stati nad vsemi strankami in frakcijami.«

Na kvaterno nedeljo pop. dne 21. septembra 1924 priredi Okrajni odbor SLS za kamniški pol. okraj velik

Ljudski tabor na Homcu

na katerem bodo poročali poslanci o našem političnem, narodnem in gospodarskem položaju.

Ker je ta tabor zasnoval naš nepozabni dr. Krek, vas vabimo od blizu in daleč, pridite v obilnem številu, da se skupno spomnimo na prvobornitelja jugoslovanskih idej, katerega edina želja je bila, videti Slovence svobodnega na svoji zemlji.

Odbore Kmetijskih zvez opozarjamo, da se udeležijo tabora v čim večjem številu.

Nov nasilni čin španskega diktatorja.

Španski diktator general Primo de Rivera ne vlada nič menj nasilno nego Mussolini v Italiji. Znano je, kako je pregnal iz dežele znanega filozofa Unamuno, ki mu je očital zveze z neko kurtizano. Katoličane, ki stremijo za avtonomijo, diktator brutalno zatira. Ukinil je svobodo tiska in prepovedal vse politične shode vseh strank brez razlike. Zdaj se pa izve, da je organiziral tudi »Čekot«, tajno policijo, ki preganja nasprotnike diktatorskega režima.

Londonski listi poročajo zdaj o novem nasilju Primo de Rivera. Lotil se je enega najuglednejših španskih politikov, don Angela Ossorio, bivšega ministra v konservativnem kabinetu Maura. Tega so te dni zaprli na podlagi zasebnega pisma, ki ga je pisal prijatelju in katerega je tajna policija na pošti odprla.

Ossorio odkriva v tem pismu svojemu prijatelju razne umazanije diktatorja. Diktator je podelil monopol za telefonske naprave neki špansko-ameriški družbi, ki je v zahvalo zato imenovala diktatorjevega sina za pravnega konsumenta družbe z ogromno plačo. Si-cer pa se korupcija pod diktatorjem širi v vsej politični upravi. Diktator protežira tudi razne lahkomišljene ženske in je osvobodil iz preiskovalnega zapora nekega trgovca s kokainom, ker je prijatelj diktatorjeve ljubice, neke kurtizane z imenom La Catba. Ossorio piše v tem pismu tudi o uporu španskih čet, ki so bile poslane v Maroko. Tudi se pritožuje nad barbarskimi metodami diktatorja, ki neusmiljeno obračunava s svojimi političnimi nasprotniki.

Javnost je seveda zaradi tega aresta silno razburjena, ker dokazuje, da niti pisemska tajnost v Španiji več ne obstoja.

Politične vesti.

+ »Slovenski denar«. Na naš včerajšnji uvodnik se je oglasil z odgovorom kot prvi »Slov. narod«, toda tako nerodno, da se vidi že na prvi pogled, da ata smisla našega članka niso prav nič razumeli. Ata govore namreč najprej nekaj o »Mestni hranilnici in o »klerikalcih, ki potrebujejo denar«, potem pripovedujejo nekaj o poštni hranilnici, iz katere gre ves denar v centralo, odkar je na vladi SLS, potem pravijo, »da so klerikalci od nekdanj bratili vse upravne svinjarije in razsipnost« in očita-jo »klerikalcem« končno, da so kot en mož stali za famoznim g. Kocmurjem. Naravnost terno v pameti so pa ata zadeli s trditvijo, »da hočejo klerikalci ravnateljstvo osrednjega in okrožnih uradov za zavarovanje delavcev razpustiti! Iz atovega odgovora je razvidno, da jih je morala vsebina našega včerajšnjega uvodnika silno zadeti in zato so poskusili celo zadevo zavleči na drug tir in zato trde stvari, o katerih mi sploh nismo govorili! Bodi nam dovoljeno še enkrat povedati svoje zahteve glede okrožnih uradov, ki pa niso samo zahteve »klerikalcev«, ampak zahteve vseh poštenih slovenskih delojemalcev in delodajalcev, ki s svojimi prispevki vzdržujejo slovenski okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani. Mi smo rekli, da se steka v blagajno ljubljanskega okrožnega urada izključno slovenski denar — ata, ali je to res ali ni res? Dalje smo povedali, da ta slovenski denar ne ostaja v

Sloveniji, kakor bi se spodobilo, ker je ta denar kljub državnemu nadzorstvu še vedno pristen denar slovenskih zavarovancev, ampak da ogrožen del tega denarja odhaja iz dežele ven in se nikdar več v deželo ne vrata — ata, ali je to res ali ni res? Povedali smo dalje, da velik del tega denarja »obrača« z velikanskim profitom znana Žerjavova banka, ki v zahvalo za lepe dobičke skromen del teh dobičkov meče v večno zijajoče žrelo raznih Žerjavovih političnih podjetij — ata, ali je to res ali ni res? Na podlagi teh ugotovitev smo nato zahtevali ne le kot »klerikalci«, ampak tudi kot pošteni slovenski ljudje sledeče: 1. Da mora denar slovenskih delodajalcev in delojemalcev, kolikor ga eventualno preostaja, ostati doma; 2. da se mora ta denar kot zavarovanjski denar nalagati v pupilarno-varnih zavodih — če ga ti dajejo na svojo odgovornost in s svojim jamstvom kam dalje, to zavarovancev ne bo škodovalo, ker jim jamči za njihovo premoženje pupilarnost hranilnic; 3. pri hranilnicah, kamor bi se vlagal zavarovanjski denar, naj se osnujejo po vzoru, ki ga imamo že pri Mestni hranilnici ljubljanski, posebni kreditni odseki, kjer bi dobivali potrebna jim mala posojila po nizki obrestni meri zlasti mali ljudje. — To in nič več smo povedali včeraj, in kdor te zahteve pravilno razume, mora priznati, da te zahteve niso prav nič ne »klerikalne« in ne »liberalne«, ampak da so poštene, da odgovarjajo popolnoma modernim upravnim principom in da so v eminentnem interesu celokupnega slovenskega zlasti kreditnega gospodarstva. Interes celokupnosti bo pa že še nekaj pomembnejši kakor interesi Žerjavovih političnih organizacij in njegovih častniških podjetij. — Glede »famoznega g. Kocmurja« bodi omenjeno na kratko, da mi principijelno branimo vsakogar, komur se godi kakšna krivica in če se godi kakšna krivica g. Kocmurju, bomo branili tudi njegovo pravico brez ozira na njegovo strankarsko pripadnost. — Še eno besedo o razpustu ravnateljstev. Ali nismo nikjer trdili, da želimo kakšen »razpust«, pač pa bomo povedali prav v kratkem, kdo vse sedi v raznih »ravnateljstvih« in »načelnstvih« in zakaj. Potem bomo pa tudi glede te točke povedali, kaj je prav in kaj ni prav in kako bi moralo biti — ata, ali ni tako prav in res?

Beleške.

»Čisto navadna marioneta« v rokah SLS je na ljubljanskem magistratu sedanjí vladni komisar g. dr. Perič, pravi »Narod«. — Ampak bivši gerent g. dr. Krejčí — ja, to so bili neodvisen in svobodni komisar in gerent, še bolj kot gospod baron Hein, Exzellenz, bitte sehr, ki se jim še sam dr. Žerjav ni upal nič reči!

»Ogromna večina ljubljanskega prebivalstva«. Imenovanje občinskega sosveta za ljubljansko mestno občino, v katerem je tudi nekaj »klerikalcev«, imenuje »Narod« »nov udarec ogromni večini ljubljanskega prebivalstva«. Ta »ogromna večina« obstoji danes iz celih štirih oseb, ker pristavlja k neki mizi v restavraciji »Zvezda« pikolo vsak dan le štiri stole, čeprav bi bilo prostora pri tisti mizi vsaj še za štiri osebe. Včasih se sicer zgodi, da prisede k tisti mizi še kakšna peto oseba, toda ta je pa že čisto gotovo »klerikalec«.

»Klerikalni eksponenti« v »Mestni hranilnici«. »Narod« pravi, da »so klerikalci zato namestili svojega eksponenta v »Mestni hranilnici«, ker so potrebni denarja«. — Nemški pregovor pravi: Wie der Schelm selbst ist, so denkt er auch von anderen. Ali mar misli »Narod«, da bodo »klerikalni eksponenti« kar v žakljih odnašali denar iz »Mestne hranilnice« k sebi na dom? Nam se zdi namreč vse nekaj drugega, da bodo namreč »klerikalni eksponenti« nekoliko pogledali v računsko knjigo »Mestne hranilnice«, pa ne zavoljo ugotovitve kakšnega nerada v njih, ampak zato, da ugotove, zakaj in na čigav pritisk se je Žerjav tako mudilo razpustiti bivši občinski svet v Ljubljani brez vsakega pravega povoda in zakaj in na čigav pritisk se mu je zlasti mudilo postaviti nad »Mestno hranilnico« svojega gerenta. Samo to bodo »klerikalni eksponenti« nekoliko ugotovili in bodo gotovo tako »prijazni«, da bodo poslali svoje ugotovitve »Narodu« in »Jutru« v blagohotno brezplačno objavo.

Povišanje rent zavarovancev pri Pokojninskem zavodu.

Stari pokojninski zakon in vsotozadevne novole so se vsled dejanskih razmer preživele. Ljudje, ki so bili zavarovani dolga, dolga leta, so dobivali le malenkostne rente, tako, da niso mogli le živeti ne umreti. Prva skrb novoizvoljene delegacije pri Pokojninskem zavodu za nameščence Slovenije in Dalmacije je bila, da se odpomore starim rentnikom. Tozadevno je načelstvo Pokojninskega zavoda predložilo že v decembru ministrstvu za socialno politiko načrt novelizacije, ki pa pod prejšnjo vlado sploh ni bil rešen. Sedaj sta pa načelstvo in delegacija izdelali nov na-

črt povišanja rent, katerega je minister dr. Behmen ugodno rešil. S tem se bo vsaj začasno in deloma odpomoglo vdovam in sirotam ter rentnikom. Pripravlja se pa nov moderen zakon v duhu češkoslovaške in avstrijske moderne pokojninske zakonodaje. Upamo, da bo ta zakon v najkrajšem času predložen parlamentu. Pri tej priliki pripominjamo, da sta veliko pripomogla, da se je ta pravilnik tako ugodno rešil naš dr. France Jež in pa ravnatelj Osrednjega urada za zavarovanje delavcev Rudolf Matjašič. — Glavno pri novem pravilniku je valorizacija predvojnih in povojnih premij ter 50% redno povišanje rent in uvedba izrednih doklad.

G. minister je dne 9. septembra 1924 z odlokom št. 66-IV. odobril sledeči pravilnik:

PRAVILNIK O DRAGINJSKIH DOKLADAH.

V smislu čl. 7 zakona z dne 12. majnika 1922, Sl. Nov. št. 125, se izdaje z odobrenjem g. ministra socialne politike naslednji pravilnik:

§ 1.

Pokojninski zavod za nameščence daje radi draginje svojim rentnikom draginjske doklade, in sicer redno in izredno.

§ 2.

Pravico na redno draginjsko doklado ima vsaka oseba, ki prejema od zavoda invalidsko, vdovsko ali otroško rento.

Tuji državljani in v inozemstvu bivaajoči rentniki dobivajo to doklado samo tedaj, ako tudi dotične tuje države plačujejo draginjske doklade našim državljanom, odnosno svojim rentnikom, bivaajočim na našem ozemlju, v kolikor ne obstoje posebni mednarodni dogovori.

§ 3.

Redna doklada je v obveznem (§ 1 p. z.), prostovoljnem (§ 28 p. z.) in neobveznem (§ 30 a p. z.) pokojninskem zavarovanju enaka razliki med rento, pripadajočo rentniku na podstavi določil zakona o pokojninskem zavarovanju nameščencev z dne 12. maja 1922, Sl. Nov. št. 125, in naredb, izdanih na osnovi tega zakona, in med računsko rento, ki se dobiva po naslednjih določilih:

a) letni znesek računsko invalidske rente je enak 15 odstotkom svote vseh vplačanih premij, povečanim za 80 kratni povprečni znesek enomesečne premije, plačane izza 20. leta starosti. Pri tem se računajo premije, plačane do dne 31. decembra 1918, z 12 kratnim zneskom, premije, plačane od dne 1. januarja 1919 do dne 30. junija 1921, z 8 kratnim zneskom, premije, plačane od dne 1. julija 1921 do dne 30. junija 1922, z dvakratnim zneskom, in premije, plačane po 1. juliju 1922, z enkratnim zneskom,

b) osebam, ki prejemajo starostno rento, se poveča gornja računska renta za 10%;

c) računsko vdovska renta znaša 50% možne pravice na rento v smislu točk a) in b), otroška renta za enega otroka 25%, za dva 35%, za tri 40%, za štiri ali več otrok pa 45% roditeljeve pravice na rento, renta sirot brez očeta in matere za eno siroto 50%, za dve 75%, za tri 85%, za štiri 90%, za pet ali več sirot pa 95%, ako računska renta ne znaša za invalidnega ali starostnega rentnika letno Din 3000.—, za vdovo Din 1800.—, za eno dvojno siroto Din 1200.— in za 2 ali več dvojnih sirot Din 1800.— se računska renta dopolni na te zneske.

§ 4.

Redna doklada iz zavarovanja na višje dajatve (čl. IV. p. z. od 25. junija 1914) je enaka 50 odstotkom zneska rente.

§ 5.

Redna doklada se daje iz sklada za redne draginjske doklade, v katerega se vnašata vsako leto 2 odstotka povprečnega zneska čiste imovine zavoda začetkom in koncem računskega leta (premijska rezerva in vsi skladi odbivši morebitni nepokriti primanjkljaji).

§ 6.

Izredno draginjsko doklado prejemajo rentniki zavoda, kojih obstoj je ogrožen, ker nimajo sredstev za preživljanje.

Izredna doklada se daje iz sklada za izredne draginjske doklade, ki se zbira:

1. iz 1/2 prebitka letnega poslovanja (§ 42. t. 2. statuta),

2. iz dela varnostnega sklada, ki ga v ta namen določi glavna skupščina (§§ 42 in 44 statuta).

Izredna doklada se daje le do preklica, kolikor je pač razpoložljivih sredstev, in po osebnih razmerah rentnikov ter znaša 25%, 50%, 75% ali največ 100% rente z redno doklado.

Ako je rentnik prejemal doklado po zakonu o Pokrajinskem pokojn. skladu z dne 19. februarja 1922, Sl. Nov. št. 142, ne sme biti izredna doklada skupaj z redno doklado manjša od doklade, ki pripada rentniku po zakonu o pokr. pok. skl.

§ 7.

Redno draginjsko doklado za že tekoče rente določa uprava pokojninskega zavoda po gornjih določilih, za novo likvidirane rente pa rentna komisija obenem z rento.

Izredno doklado določa rentna komisija. Proti odloku uprave, odnosno rentne komisije, o redni draginjski dokladi se lahko pritoži na načelstvo pokojninskega zavoda, in sicer tekom 14 dni po dnevu vročitve odloka.

Proti odloku rentne komisije o izredni draginjski dokladi se ne more pritožiti.

§ 8.

Ta pravilnik stopi v veljavo, čim ga odobri gospod minister za socialno politiko, in velja za nazaj izza dne 1. junija 1924.

Dnevne novice.

— Odbor za I. Marijanski kongres ponovno prosi vse gospode, ki še niso poslali denarja za prodane izkaznice, da to precej store. Zaradi evidence prosimo tudi, da vrnete preostale izkaznice, stroške si odračunajte.

— Vukovarski »Sokol« razpade... Na izrednem običnem zboru Jugoslovenskega Sokola v Vukovaru je bilo z 87 proti 5 glasovom sklenjeno, da se društvo razide. Proti je glasovalo pet Srbov, ki so izjavili, da bodo vložili pritožbo proti sklepu običnega zbora.

— Sokolske cvetke. Ugledna gospa nam piše: V nedeljo sem vstopila na postaji Škofljica na vlak, ko zapazim, da se vračajo Sokoli z neke veselice. Silika v vagonu: vpijete, smeh in obnašanje, ki ni bilo več človeško. V moji bližini je začel neki gospod z damami svoje družbe razgovor, ki bi bil spadal v hlev... Potem je sledilo ironiziranje Rakovnika, Marije. Same »duhovitosti«. Dotičnemu gospodu bi vsekakor svetovali, da si ob takih prilikah poišče ločen kupe. Tam vsaj ne bo nadlegoval sopotnikov s svojimi neslanimi razpravami o ženskem perilu in nagoti, lahko bo nemoteno pel svojo himno hudiču in se bril norca iz nabožnih pesmi, Marije in sv. Jožefa. Ali plačujemo železniško vožnjo zato, da moramo poslušati take budalosti? Seveda, »Slovenski narod« bo takoj zavilil in bevsknil, češ to je »klerikalno obrekovanje«, ki da ne more doseči »idealne«, »vsenarodne« organizacije za »krepitev« narodne »morale«. Hinavci!

— Krivice v območju zagrebskega železniškega ravnateljstva. Železničarji iz Zagreba nam piše: Slovenski železničarji smo bili tu v Zagrebu pod bivšim P.-P. režimom siromaki. Gorje onemu, ki ni bil naročnik Franič-Požezaninovega lista »Odkle«. Sicer so nas pa traktirali zelo ljubeznivo. Vpokočili so železničarje, ki so imeli komaj 10 let službe. Mnogi so bili odpušteni pred prevedbo, kljub temu pa še danes vršijo službo kot dnevničarji. Kje je tu pravica?! Mnogi od teh trpinov so izgubili samo mesečno po 800 Din, ker niso bili prevedeni po novem zakonu. Kdo odgovarja za nezakonito uradovanje. Večji del je bil tako slabo preveden, da so kar deževalo pritožbe na državni svet. Vse to se je dogajalo pod zloglasnim Franič-Požezaninom, ki ga je — hvala Bogu — že odnesel veter.

— Trgovci s sadjem opozarjamo, da priredi sadjarska podružnica v Kamniku dne 5. 6. in 7. oktobra v Kamniku sadno razstavo, združeno s sadnim sejmom. V kamniški okolič, osobito v Tunjicah, je mnogo izvrstnega sadja (kanadke).

— Izpit za učitelje telovadbe v srednjih šolah. Dne 4. novembra t. l. se bo vršil v prostorih kr. moškega učiteljskega v Zagrebu (Meduličeva ulica 33) izpit za srednješolske telovadne učitelje v smislu predpisov z dne 28. oktobra 1921, št. 47.428. Kandidati imajo predložiti mesec dni pred terminom izpita predpisno taksirano prošnjo s potrebnimi prilogami Kr. ispitnomu poverjenstvu za ispitivanje kandidata učiteljske gimnazije u srednjim školama u Zagrebu.

— Prenapolnjenost na sarajevskih srednjih šolah. Ob pričetku šolskega leta se opaža v Sarajevu znaten porast vpisanih dijakov na srednjih šolah. Vse srednje šole imajo po več paralelek, vendar je dosegla II. gimnazija s 7 paralelnimi razredi rekord.

— Falsifikator Grauer — policijski komisar? Znani aferar iz trdke »Nobilior«, neki Grauer, ki se je izognil kazni in služil pozneje kot detektiv pri našem poslanstvu na Dunaju (kjer je na pobotnicah falsificiral ime Stjepana Radića) se je — tako poroča »Hrvat« — nenadoma pojavil v Mariboru, in sicer kot policijski nadzornik. Grauer opravlja sedaj revizijo potnih listov.

— Zelja se mu je izpolnila. Te dni se je na svojem posestvu blizu Dolnjega Daruvara obesil seljak Jovo Jeftinić. Odpravil se je z ženo in vozom po detelo; medtem, ko je žena poklicala soseda, naj pride pomagat nekladat, se je Jovo obesil na staro buko. Kot mladenič se je trikrat poizkusil obesiti, vendar so ga še vsikdar pravočasno rešili. Večina njegovih prednikov je umrla nenavadne smrti in pred 10 leti se mu je obesila prva žena.

— Ponesrečen vojaški aeroplan. Predvčerajšnjem okoli pol 8. ure jutraj se je dvignilo na vojaškem letališču na Černomeru pri Zagrebu več vojaških aeroplanov. Ko se je eden aeroplanov spuščal na zemljo, se je pokvaril motor, naker se je zaletelo letalo v gosto koruzno polje. Letalo se je prekucnilo, pri čemer se je vnel motor. Letalca sta pravočasno odskočila in sta se rešila, letalo pa je popolnoma zgorelo.

— Usoda pijanca. Kočijaž Luka Zdravkovič, znan nasilen pijanec v Belgradu, se je pred par dnevi zopet enkrat pošteno napil. Ko je prišel domov je začel razbijati in pretepati družino. Poklicali so orožnika Mihajlovića, ki je hotel pijanca aretirati. Ta pa je navalil na orožnika in mu je hotel vreti puško z grožnjo, da bo vse postrelil. Med ruvanjem se je spro-

žila puška in krogla je zadela nasilnega pijanca v trebuh. Mož je padel in je obležal na mestu mrtel.

Štajerske novice.

Š Otvoritev novega Katol. društvenega doma se vrši v Konjicah dne 21. sept. 1924 s celodnevno prireditvijo. Ob 10. uri slavnostna pridiga, govori vseučil. profesor dr. Matija Slavič, in pontifikalna sv. maša. Nato blagoslovitev doma in otvoritveno zborovanje. Govorita gg. nar. posl. dr. Hohnjec in predsednik O. P. dr. Basaj. Popoldne ob 3. uri slavnostna akademija s telovadnimi, simboličnimi in pevskimi točkami.

Š Maribor. V nedeljo in ponedeljek 14. in 15. t. m. se je sestalo 19 gimnazijskih abiturientov iz l. 1899., da proslavijo petindvajsetletnico mature. Izmed 46 omošolcev v letu 1898-99 jih je 12 umrlo, 15 jih je bilo zadržanih ter so zvečine poslali pisemne ali brzojavne pozdrave. Iz Avstrije je prišlo 6 tovarišev. Izmed profesorjev sta v Mariboru še dva, profesor Franc Jerovšek in msgr. dr. Anton Medved. Oba sta se slavnosti udeležila in prof. Jerovšek je v krogu svojih bivših učencev, ki so obhajali srebrni jubilej, slavil 50letnico svoje mature.

Š Mariborske vesti. Zastopniki mariborskih kulturnih društev so na skupnem sestanku odobrili pravila snujoče se koncertne agencije, ki bo zaenkrat ter iz praktičnih razlogov združena z delokrogom uprave Narodnega gledališča (tel. 382). — Danes ob šestih zvečer se bo vršila v kolodvorski restavraciji odborova seja »Zdravniškega društva« v Mariboru. — Viteza Zagorskega zapuščajo njegovi kandidati za občinski svet. Svoj podpis na njegovo listo je preklicala že cela vrsta volilcev; ker se Zagorski ne more vživeti v ta položaj, je zaprosil policijo, naj pouči »verolomnež« »eines Besseren...« — Protestno zborovanje proti povišanju cen električnega toka se je — po mnenju »Tabora« — malodane spremenilo v »predvolilno farso«. Več govornikov je ostreje ali stvarneje kritiziralo omenjeno povišanje in njega kvarni vpliv na industrijo. Debata, v katero so posegli gg. Farrič, Glaser, Kamenšek itd., je bila mestoma burna; župan Grčar je zagovarjal povišanje s stališča občinskega sveta, povdarjajoč, da bi v slučaju nesporazuma med Falo in mestno občino moralo odločiti razsodišče, čegar odločba bi gotovo padla v korist falskega podjetja. V tem slučaju bi se cene zvišale petkratno, dočim so se sedaj le 3 do 3 in pol kratno. Povišanje da se je izvedlo na valutni podlagi in približanje cenam premoga bi bilo še višje. Končno je bila sprejeta resolucija, v kateri zastopniki mariborskih industrijcev, obrtnikov in hišnih posestnikov protestirajo zoper enormno povišanje cen električnega toka. — 20. in 21. t. m. velja za ves teritorij mesta Maribor splošna alkoholna prepoved. Na intervencijo gostilniške zadruge je veliki župan mariborske oblasti dovolil, da se smejo dne 20. in 21. t. m. gostilne v občinskem okrožju poljubno zapreti. Izjemo tvorijo hoteli, restavracije in gostilne. — V »Mariborskem ženskem društvu« se je ustanovil poseben odsek za pospeševanje domače ženske obrti.

Š Društvo kmetijskih strokovnjakov za Slovenijo ima sedaj svoj sedež v Mariboru (vinarska šola). Njega člani imajo redne priateljske sestanke vsak torek zvečer v mariborskem Narodnem domu. Udeležba ni obvezna, a se priporoča radi potrebnih razgovorov o stanovskih in kmetijsko-strokovnih zadevah. Pri sestankih so dobrodošli prijatelji kmetijskih strokovnjakov in pospeševalci kmetijske stroke. Organizacija je nepolitična. — Direktor Andrej Zmave, t. č. načelnik.

Ljubljanske novice.

Lj Ljubljana ima nocoj ob 8. članski stanek. — Predsednik.

Lj Za trgovske in industrijske nameščence (organizirane in tudi neorganizirane) priredi razna predavanja socialno-političnega značaja v teku letošnje zime »Društvo trgovskih in industrijskih nameščencev Slovenije v Ljubljani«. Začne se s predavanji koncem meseca septembra. Predavali bodo priznani strokovnjaki. Prvo predavanje: Pravice in dolžnosti nameščencev do bolniških blagajn. Kraj in čas predavanja se bo pravočasno po časopisih objavil. Po predavanju se bo vedno otvorila debata in udeleženci bodo lahko dobili vsa potrebna pojasnila. Vstop k predavanjem bode dovoljen tudi poslodavcem.

Lj Mestno kopališče na Ljubljani se za letošnjo kopalno sezijo z 20. septembrom 1924 zapre.

Lj Prvovrsten sladek mošt iz kleti Gospodarske zveze se toči v Unionski kleti.

Lj Konec jesenskega zasedanja ljubljanske porote. Jesensko porotno zasedanje se je zaključilo s snočno obravnavo. — Obravnava proti Grobelniku in Marčanu, ki sta obtožena po § 127, se je namreč preložila na zimsko porotno zasedanje, ker preiskava, ki se je nepričakovano zelo raztegnila, še ni dovršena.

Poravnajte naročnino!

Ij Čudak v Ljudski posojilnici. Včeraj se je zglasil v Ljudski posojilnici znan ljubljanski veseljak in vnet prijatelj vinskih hramov T. Hribar. Mož je nastopil — bil je seveda zopet precej sladko ginjen — zelo oblastno in je zahteval kar 18.000 Din posojila. Ko ga je uradnik pozval, da naj mu predloži potrebne listine, se je Hribar začudil in je trdil, da njemu ni potreba nobenih listin, on hoče samo denar. Vsak pouk je bil zaman, Hribar je hotel samo denar in zopet denar. — Ker ni dosegel svojega namena se je možakar tako začudil, da je pograbil kladivo in je začel razbijati šipe pri vratih in oknih. Z zidarskim kladvom je razbil 6 dragocenih šip izloženih oken, ki so cenjene skupno na 30.000 Din. Pobesnelega pijanca je pograbil brusar Anton Her, ki ga je s pomočjo slušajev navzočih ukrotil in ga oddal stražniku, ki ga je odpeljal na policijsko ravnateljstvo. Po poti v policijsko hladilnico je vpil pijanec: Hudiči so mi doto poržili — jaz pa pijem, pijem, zmerom pijem pa tudi včasih šipe razbijem. — Ko se bo mož streznil v policijski hladilnici, ga bodo izročili sodišču, ki ga bo za njegovo pijanost in nasilnost primerno nagradilo.

Ij Dvonožna lisica se je zglasila tle dni pri Ivanu Dremelju v Rudniku in mu je odnesla iz zaklenjenega hleva 2 beli raci in 3 kure v skupni vrednosti 200 Din.

Ij Ukradeni kolo. Dne 16. t. m. zvečer je bilo ukradeni iz veže hiše na Ambroževem trgu 7 trgovcu Rud. Predoviču kolo znamke »Puch«, vredno 3000 Din.

Ij Policijske ovadbe. Včeraj je bilo vloženih 15 ovadb in sicer: radi tatvine 2, radi kaljenja nočnega miru 2, radi cestno policijskega reda 5, radi prestopka obrtnega reda 2 in po ena radi kaljenja straže in nedostojnega vedenja.

Ij Aretacije. Aretirali so štiri osebe in sicer: Beti Hašekovo radi goljufije, Antona Homana radi poverbe, Marijo Jeronovo radi vlačuganja in Franceta Snoja radi izgrediv v pijanosti.

Orlovski vestnik.

Odsek Ljubljana ima danes ob 8. zvečer v Rokodelskem domu svoj redni občni zbor. Glasom poslovnika udeležba za vse člane obvezna. Bog živi! — Predsednik.

Poročil se je dne 16. sept. br. Cerovšek Jožef, zaveden član raškega Orla, trgovski pomočnik pri gospodu Maurer z gospodično Rozo Cerovškovo. Mlademu paru iskreno čestitamo. Raški Orel.

Specielno za gospode DUHOVNIKE nudi črne **dežne in Hubertus-plašče** ter PELERINE samo iz prvovrstnega in nepremočljivega blaga konfekcijska in modna TRGOVINA **Fran Lukič, Pred škofijo 19.**

Ljubljanska porota.

HUD STAREC — STRAH CELE SOSESKA.

Včeraj dopoldne se jevršila zanimiva obravnava. Obtoženec je prišel na zatožno klop kot morilec, ki je po izpovedi več kot 20 prič nastopal kot izvršilec ljudske volje, izvršilec vaše obsodbe. Obenem bi lahko služil ta značilen slučaj, katerega se seveda z ozirom na izvršitev vaše obsodbe in z ozirom na dejanje samo ne more odobravati kot svarilen zgled.

Obtožnica.

Kot obtoženec je nastopil 24letni fant Anton Bedenk, po domače Boštjanov, posestnikov sin in delavec v Podgorici v občini Peče na Gorenjskem. Obtožen je, da je dne 6. maja zvečer ustruclil z namenom usmrtilve skozi okno domače hiše s puško 60letnega starca Franceta Lovrača. Dve svinčeni zrna sta zadela starca, ki je ravno obrezaval krompir, v tlinik, prodrli sta lobanjo in razbili lobanjsko bazo. Starec je bil na mestu mrtvev.

Fanta toži državno pravdnistvo radi hudodelstva nameravanega zavratnega umora po § 134 in 135 in predlaga obtožbi primerno smrtno kazen po § 136 in pa prestopka radi nošnje orožja brez oblastnega dovoljenja. Razlogi tožbe bodo razvidni iz zagovora obtoženca, njegov zagovor bo pa umeven posebno iz zanimivega pričevanja več kot 20 prič.

Zagovor obtoženca.

Na vprašanje predsednika, če se čuti obtoženec krivega, je odgovoril fant povsem mirno: Kriv sem, res je, priznam. — No, kako pa je prišlo do tega? — Sovražil me je starec in me preganjal in napadal povsod, kjer me je zalotil. Posrečilo pa se mi je, ker sem bil vedno zelo previden, da sem mu vedno ušel. In razmišljal sem, kaj bi mu napravil, da bi se me podivjani starec vsaj nekoliko bal. Z nožem ga nisem hotel, z roko ga nisem mogel, ker sem bil preslab. V tem razmišljanju sem našel slučajno nabito s šibrami, pripravljeno za lisice. Vzel sem puško, toda ne z namenom, da ga ustrelim, marveč da ga prestrašim. In zgodilo se je, da je starec razsajal doma, ko sem prišel pred hišo. Spodil je ravno ženo, katero je vedno pretepeval, iz svoje stanovanja — mož je namreč stanoval v naši hiši. Pri tem je strašno zmerjal vse od kraja in rabil je pri tem najnagnusnejše izraze. Med drugim pa je tudi zakričal usodne besede: Dosti sem že Boštjanu (mojemu očetu)

škodo napravil, nocoj pa bom vso vas >v> luft spustil. Mož je namreč po občnem mnenju svoječasno zažgal ponoči Boštjanov kozolec in mu je napravil za njegove razmere težko škodo. Prijeti ga sicer niso mogli kot požigalca, ker ni bilo zadosti dokazov. Vsi v vasi in soseski pa so bili uverjeni, da je on požigalec. — To je tudi zelo mnogo pripomoglo k temu, da se je bala podivjanega starca vsa vas in cela soseska. — Da bi ga torej enkrat pošteno ostrašil, sem naslonil po teh besedah puško na okno, nameril nanj in sprožil. Razbila se je šipa, zaropotalo je v hiši, naredila se je tema in vse je bilo tiho. Ustrašil sem se, kaj sem naredil, zbežal in nesel puško tja, kjer sem jo dobil. — Strah pred tem starcem me je vedno zasledoval. Sanjalo se mi je o njem, kako je grd, kako me tepe in kolje. Od mladih nog sem se ga bal, poznam in pomnim ga prav dobro že od svojega desetega leta. Državni pravdnik: Zakaj pa ti je bil sovražen? — Obtoženec: Bal sem se ga že od mladih nog, ta huda bojazan pa je prišla od takrat, ko sem mu rekel v obraz: »Noben drug kot ti si kozolec zažgal.« Zato pa je bil starec seveda še bolj hud. — Večkrat me je napadel, čakal me je tudi z nožem in marsikako soboto sem prenočil, posebno če sem se malo zakasnil, rajši pri svojem gospodarju in sem šel domov šele v nedeljo zjutraj. Bal sem se namreč, da me počaka kje v zasedi z nožem ali kolom. Ovaditi pa ga nisem mogel, ker nisem imel priči — starec je bil vedno zelo previden — in pa ker smo se vsi bali, da bo dvjalk še bolj ponorel. — Tepe me je še kot otroka in ne vem zakaj. Nekoč je bil sam tepen in ni vedel, kdo ga je. Takrat me je obdolžil, da sem bil zraven. Ko je zagorel kozolec, v katerem smo imeli 8 oken pšenice, 2 okni rži in več drugih pridelkov, smo vsi sosedi vred delali in gasili, on pa je gledal skozi vrata — bilo je po 11. uri — ves oblečen in obut in se je smejal. — Vsi so rekli, da je on zažgal. Ko sem torej čul usodni večer besede, da bo vso vas spustil >v> luft, me je pograbil jeza in odpor proti starcu je tako narastel, da me je popolnoma obvladal. Skočil sem k oknu, naslonil puško in ustrelil, pri čemer nisem prav nič meril, česar tudi ne znam, ker sem imel puško prvič v rokah in sem vedel samo, da se sproži in poči, če se potegne za petelina. — Državni pravdnik: Vsi ste se ga bali! Vsi niso drugega vpili, kot da je za ustrelil, vendar pa niste imeli nobenega pooblastila, da ga ustrelite. — Gospod, nič, nobenega, moralo je že tako biti...

Kaj povedo priče?

Tako enotnega in enodušnega zvenečega pričevanja, kot je bilo to pričevanje in pri tem številu prič še skoraj nismo imeli.

Prva je bila zaslišana žena pokojnega Lovrača — »ta gluha Lojza«. — Povedala je, kako je bilo tisti večer, ko je bil France ustreljen. Prišla sva domov skupaj in hotel je imeti večerjo. Preklinjal je in zmerjal. Vse mi je rekel, samo človek ne in me je nato pognal od hiše. Bežala sem. Jezil se je na vse posebno nad Boštjanove, ne vem pa, kaj sta imela. Ljudje so se ga bali, pa tudi sovražili so ga in če je prihajal kasno domov, sem morala iti po njega, samo zato, da bi imel pričo, če bi ga kdo napadel.

Njej je sledilo okrog 20 prič, sami domačini, ki so se izražali soglasno takole: Boštjanovega (obtoženca) je hudo sovražil. Nič ga ni bilo škoda, prav nič. Vsi smo se ga bali in nad vsakega se je spravil. Bil je nevaren človek in zares nič, prav nič ga ni bilo škoda. Vsakemu je škodoval. Nadlegoval je tudi ženske, ja in še celo živino ni pustil pri miru. Bil je silno hud in je vedno koga preganjal. Bil je že veliko zaprt in tudi radi uboja. Tudi oni, ki ga niso poznali, so čuli veliko slabega o njem in vsi pravijo, da je Boštjanov prav naredil. Čule so se o njem take stvari, da jih je greh praviti. Umoril je brata. Vsa okolica je bila zadovoljna, ko se je zvedelo, kaj se je zgodilo in vsi so se oddahnili: Hvala Bogu, zdaj bo vsaj mir. Preganjal je fante, može, žene in dekleta. Nihče ni bil varen pred njim. Posebno pa je bil še nadležen, če je bil malo pijan. Bil je cel razbojnik in je imel vse lumparije nad sabo. Bil je tak, da se je silšalo od njega vse najslabše, vsega slabega je bil zmožen, posebno v pijanosti. In zopet smo čuli pričo: Prav je prav, samo, da je ta lump s sveta šel. Tudi mojega brata je sirovina zaklal. — Obtoženec očje je povedal, da je pokojni večkrat čakal njegovega sina z nožem. Tudi jaz sem sumil Lovrača za požigalca, naznanil pa ga nisem, ker sem se ga bal. Tudi mi je večkrat žugal. Kradel pa mi je tudi kokoši. — France Topolšek pravi: Slonel je mrtvev pri mizi, v eni roki je držal krompir, v drugi pa nož — sam Bog ga je spravil s poti. Svojo ženo je tako šikaniral, da je bilo groza. Vrgel je kapo na tla in zakričal je nad njo: Poberti jo! Ko mu jo je žena pobrala, jo ji je pomolil pod nos in rekel: Kušni jo! pri tem pa jo je vsekaj po glavi, da je odletela v kot. In tako je počenjal z njo brez vzroka in povoda. Ušla mu je večkrat izpod rok v pozni noči napol gola in je prosila sosede za nočišče in pomoč. — »Človeka ubiti mi je ravno toliko kot mačko, tako je rekel večkrat sam. Večkrat je grozil gospodarju, da mu bo vse požgal, njega pa zaklal. Silno nevaren človek je. Kazal je tudi večkrat nož, katerega je imel vedno pod suknjicem pripravljena. Gospodinj ga je sam pokazal in ji zagrozil: »Tiho, misliš, da se tobe ne primek? Ljudje

so se ga tako ogibali, da so se ga pri lepem solncu bali srečati na samem in v vasi.

Uničevalna je bila označba pokojnega, katero so podali celo orožniki, ki so izjavili, da je živ el Lovrač v vednem sovraštvu z Boštjanovim in mu je res večkrat grozil, da ga bo ubil. Lovil ga je s sekuro in zalezoval z nožem. Imel je razne slabe lastnosti in cela okolica je res izražala samo zadovoljstvo nad tem, kar se je zgodilo, češ sedaj bo saj mir.

Prva aretacija.

Ko se je doznalo za umor, so aretirali prvotno domača fant Franceta Rebolja in Marčuna. Bila sta delj časa v preiskovalnem zaporu. Ker pa se jima ni mogla dokazati nobena krivda, so ju izpustili, med tem pa so osumili obtoženca in so ga aretirali. Fant je dejanje takoj po aretaciji priznal in je javil to svojemu tovarišu Rebolju, ko sta se sešla v zaporu, z besedami: »Kar domov pojdi, dober si, mene je Judež Iskarjot izdal!« Seveda sta bila nato izjavo oba osumljenca takoj izpuščena. — Važno je bilo tudi to, da obtoženec ni puške sam napolnil, marveč je dobil že >nabasano pri Erminu v senu,« kjer je prenočil.

Predkazni.

Obtoženi Bedenk ima samo eno malo kazen radi žaljenja časti — pač pa ima polno kazensko karto pokojni starec, kar je značilno zanj. Ima okrog 20 kazni, med katerimi so nekatere zelo težke. Vse kaže, da je bil starec res vedno nasilen človek. Obsojen je bil, ker je tepel očeta in mater, pobil je brata s podkvijo, drugega brata je sunil z nožem v prsa in ga je zaklal. Vedno se je pretepal in vedno je postajal bolj sirov in težke kazni ima mož za seboj. Ni čuda torej, če se je dvignila proti njemu cela vas in da vidijo vsi v njegovi smrti božjo kazen, obtoženca pa smatrajo za eksekutorja ljudske volje in sodbe.

Vprašanja.

Senat je stavil po zaključenem dokazovanju porotnikom sledeča vprašanja:

1. če ga je ustrelil obtoženec skozi okno z namenom usmrtiti ga — to je umor;
2. če se je pregrešil zoper prestopke radi nošnje orožja brez dovoljenja in
3. če se prvo vprašanje zanika, če je ravnal obtoženec ne sicer z namenom, da ga usmrti, pač pa v drugem sovražnem namenu z Lovračem tako, da je nastopila smrt.

Zagovornik je predlagal dodatni vprašanje, da je ravnal obtoženec iz strahu in bojazni v taki duševni stiski, da se ni mogel ubraniti, da ne bi tega storil in pa drugo, da ni imel namena ne za umor in ne za uboj, marveč je hotel le sebe rešiti, pri čemer je nevarno ravnal z orožjem. — Državni pravdnik se je temu protivil in je ugotavljal sovražen namen obtoženca, vsled česar nepredvidnost odpade. Neodoljivo silo pa popolnoma zanika. Obtoženec je prišel tiho pod okno in je napadel Lovrača zahrbtno. Ravnal je namenoma. — Senat je predlog zagovornika zavrnil in ostalo je pri prvotnih vprašanjih.

Državni pravdnik

je ugotavljal uvodoma, da to porotno zasedanje lahko imenujemo krvavo zasedanje. Imeli smo do sedaj devet razprav in med temi sta bila dva uboja in nič manj kot štirje umori. Če je tudi obdolženec čutil silovitost svojega nasprotnika na sebi in pri drugih in če je bil pokojni tudi res silovit in nasilen, vendar obtoženec ni imel pravice, da bi izvrševal zase in za druge obsodbo. Nepobitno dejstvo je, da je bil Lovrač zadet od krogelj od zadaj v tlinik in da je nastopila smrt takoj. Izvršil je zavratni umor. Oddal je strel komaj pol metra oddaljen od svoje žrtve, ko je ta nič hudega sluteč s sklonjeno glavo s hrbtom proti oknu lupil krompir in si torej ni mogel pomagati. Slab in hudoben namen izpričujejo tudi huda rana in bližina. Učinek puške je poznal tembolj ko je vedel, da so šibre v njej. Moral je torej imeti namen spraviti moža v smrt. Res je sicer, da pokojni Lovrač ni bil na najboljšem glasu in ni moj namen, da bi to, kar je črno, spreminjal v belo. Sovražil ga je. Vendar pa ne sme vsak onega, ki ga sovražil, kar tako ubijati. Poleg tega pa je obtoženec tudi grdo ravnal, ker je pustil dva nedolžna tovariša sedeti v zaporu skoro cel mesec in je zmerjal onega, ki ju je rešil iz zapora z besedami: »Judež Iskarjot me je izdal!« Predlaga, da naj se presoja dejanje tako, kot je ne glede na osebni opis Lovrača. Dejanje se je izvršilo z namenom spraviti moža iz sveta. Obtoženec je hotel smrt in jo je tudi povzročil.

Zagovor.

Zagovornik je prosil uvodoma porotnike, da naj presoja to slučaj popolnoma brez obzira na prejšnje porotne slučaje. Vsak slučaj ima nekaj posebnega zase. Danes imamo pred seboj človeka, ki je priden in pošten in še skoro nekanzovan. Ugotavljam, da mu je delala obtožnica že v naprej krivico, ko ga je označila za lenuha in pretepača. Tako se je začelo tudi danes pri razpravi. Poglejmo, če je res obtoženec tak morilec, ki je res pravi izvršek človeštva. Kakšni nagibi pa so ga gnali, da je pograbil fant za puško in oddal usoden strel. Poslušajmo njegov zagovor, ki ne laže in se popolno krije s pričami. Lovrač ga je zasledoval s koli, z nožem in ga je čakal ob potih, ko se je vračal od dela, tako, da si večkrat ob sobotah ni upal niti domov.

On pravi: Vse se ga je balo in jaz posebno in sanjal sem o njem, kako me kolje. In prišlo je tako daleč, da je prišel do zaključka, da ne more živeti, če on živi. Kaj je bil obtoženec Lovrač? Strah, pred katerim se je vedno tresel in pred katerim se je tresla ž njim vred cela vas. Ravnal je torej tudi pod težko psihologijo cele številne družbe. Požigalec je bil ta strah, ničvrednež in fant je ravnal pod sugestijo. Desno roko ima fant pohabljen, puške še ni imel v rokah in kljub temu je z levico ravno tako nesrečno ustrelil. Vpošteva pa naj se tudi to. Fant pride s puško pred hišo, ravno ko starec ozmerja in napadi svojo ženo iz hiše. Obenem zagrozi, da bo spustil celo vas >v> luft. Premagalo ga je, začutil je puško v roki in mesto da bi zbežal, kar je storil običajno, je skočil k oknu in ustrelil. Sam obžaluje, da je tako nesrečno zadel. In ko sem ga prvič vprašal: Zakaj pa si to napravil? mi je odgovoril obtoženec prostodušno: »Če bi ga ne bil, bi bil pa on mene gotovo enkrat.« — Vsa družba je pokojnika obsojala. Imel je že čez 19 kazni in samo pet teh kazni zneso že dva meseca čez devet let in družba ga je sama obsodila in izbacila. Zakaj ga niso naznanili? Jaso je, da so se ga vsi bali. Njegov zagovor je verjeten in verjetno je tudi, da fant ni mogel računati s tem, da ga bo tako zadel, da bo nastopila smrt. Res je, da je ravnal nepredvidno. On ni hudodelec morilec in tudi ni zloben. Lagal vas ni in je vse po pravici povedal.

Pravorek.

Po temeljitim resumeju, pri katerem je poudarjal predsednik uvodoma, da je slučaj vse drugačen od sedanjih, ker imamo tu priznanje, tam pa se je morala obtožencem, ki so trdovratno tajili, njih krivda šele dokazati. Po primernem pouku so porotniki po kratkem posvetovanju prvo vprašanje glede umora soglasno zanikali, potrdili pa so tudi soglasno vprašanje glede nošnje orožja in zlobo uboja.

Sodba.

Obtoženec je bil obsojen na podlagi tega pravoreka radi hudodelstva uboja po § 140 z ozirom na vse olajševalne okoliščine po § 142 na eno leto težke ječe in so mu večje v kazen preiskovalni zapor od 26. junija.

OBSODBA VLOMILCEV V LJUBLJANSKE BARAKE.

Druga obravnava, ki je bila zadnja v tem zasedanju, se je vršila proti predrznima vlomilcema Ignaciju Salaju in V. Obruni, ki sta izvršila več predrznih vlovov v razne barake ljubljanskih branjevcev in branjev in pa v vrom v trgovino Antona Merkuna v Kolodvorski ulici.

Maja meseca so razburili ljubljansko občinstvo predrzni vlom, ki so se vrstili skoraj dnevno. Skoro vsako drugo ali tretjo noč se je izvršil kak predrzen vrom. Policija je napela vse sile in vlomilca sta se zbala in sta pobegnila. Kljub temu pa jih je doletela pravična usoda. Ze 14. maja so aretirali obtoženega Obruna v Kranju, 5. junija pa so zalotili njegovega tovariša Salaja v Dolnji Lendavi. Oba sta nevarna vlomilca in sta po dolgem preiskovanju priznala

5 tatinskih vlovov

in sicer: Dne 4. maja sta vlomila v barako Franciške Zivec na Gosposvetski cesti, kjer sta odnesla glasom izpovedi priče: 30 klobas, 20 krtič, preste, čokolado, čez 100 pomaranč. Vse to sta zložila v veliko vrečo, ki sta jo tudi ukradla in iz katere sta stresla po tleh seme. — Drugi vrom sta izvršila v barako Marije Kozičeve na Glincah. Tam sta ukradla dežnik, salame, klobase in pa 2 ključa. — Dalje sta vlomila 8. 5. v barako Marije Lovšetove na Tržaški cesti, kjer sta odnesla poleg branjevskega blaga tudi veliko ogrinjalo. Dne 14. maja sta vlomila v barako Marije Škuljeve na Glincah, kjer sta si nabrala precej suhega mesa in mila in sta izpila par steklenic pive. Najbolj predrzen pa je bil vrom v trgovino Antona Merkuna v Kolodvorski ulici, kjer sta odprla vrata s »klamfami«, katere sta pustila v trgovini. Odnosla sta 36 raznih »ševroc« kož, 10 parov čevljev, par škornjev in črni usnjat suknjič.

Obtoženca sta pod pritiskom dokazov priznala vse vrome. Samo vsoto ukradenih predmetov sta hotela skriti v skupni vrednosti pod 40.000 kron, da bi zmanjšala kazen in sta trdila, da nista ukradla onadva vsega v obtožnici navedenega blaga, marveč, da so prišli za njima še drugi tatiči, ki so izrabili lepo priliko.

Oba vlomilca imata za seboj že veliko kazni in sta zelo nevarna vlomilca, dasi sta še oba zelo mlada. Oba sta podvržena slabim strastem, posebno tatvini. Salaj ima do sedaj 4. Obrun pa kar 10 in to zelo občutnih kazni radi vlovom in tatvin.

Pravorek in sodba.

Državni pravdnik je predlagal z ozirom na priznanje in dejstvo, da je vsak dvom izključen, ostro obsodbo. — Porotniki so potrdili vsa vprašanja glede vlovov kakor tudi vprašanje glede skupne škode čez 10.000 Din soglasno. Obsojena sta bila Ig. Salaj na 3 leta, njegov tovariš V. Obrun pa na 5 let težke ječe, pri čemer jima je državni pravdnik zagrozil, da prideta pri prvem prestopku oba v prisilno delavnico in se proglasita za tatova iz navade, kar jih spravi že pri najmanjši tatvini zopet pred poroto.

Gospodarstvo.

Težave z denaturiranim špiritom.

Dosedaj je smel denaturirani špirit prodajati vsakdo, ki je dobil dovolilnico od finančnega oblastva. Dovolilnico je dobil le trgovec, ki je bil v dohodarstvenem oziru neoporečen pod pogoji, ki so izključevali vsako zlorabo. Dogajali so se vsi mogoči dohodarstveni prestopki, nikdar se pa ni zgodilo, da bi kdo porabljal denaturirani špirit za druge, nego običajne namene, ali celo za uživanje. Odkar se je žganjekuha oprostila skoro vsake kontrole in tudi davščine, je zloraba denaturiranega špirta tem bolj izključena. Kljub temu pa je zakon o taksah in pristojbinah prepovedal prodajo denaturiranega špirta vsem točilcem pijač. Na eni strani jim je naložil obdajne točarske takse, na drugi strani jim pa omeji prodajo predmeta, po katerem je v Sloveniji, ker se uporablja za kurivo, polituro itd. živahno povpraševanje. Vsi točilci pijač morajo sedaj vsled strogega izvajanja prepovedi vrniti dovolilnice in prenehati s prodajo denaturiranega špirta. Kakor trgovcem tako tudi občinstvu ne more biti prijetno, da prvi ne morejo nuditi svojim odjemalcem tudi denaturiranega špirta, občinstvu pa ne, ker mora od prodajalce do prodajalce povpraševati, kjer bi se moglo nabaviti gorivo. To so nevezdrne razmere, ki so tem bolj občutne, ker prepoved stvarno ni utemeljena in tudi ne zadosti premišljena. Ako bi generalna direkcija posrednih davkov, ki je predlagala uzakonjenje prepovedi, zadevo natančneje proučila, bi morala brez dvoma priti do prepričanja, da je taka prepoved nepotrebna, ker so interesi finančne uprave že s dosedanjimi kavitelami zadostno zaščiteni.

Skrajšanje dostavnih rokov pri SHS železnicah.

Po sklepu železniške konference, ki se je pred kratkim vršila, se bodo s 1. oktobrom t. l. skrajšali pri nas od 1. januarja 1923 v veljavni stoječi pribitki k dostavnim rokom in sicer:

- I. za brzovozno blago za vsakih začetih 200 km a) za žive živali 3 dni, b) za živila, sveže meso, 3 dni, c) za drugo blago 6 dni;
- II. za tovarno blago za vsakih pričetih 200 km a) za žive živali 6 dni, b) za živila, sveže meso, 6 dni, c) za drugo blago 12 dni.

Da bi se moralo skrajšanje teh občutnih pribitkov k dostavnim rokom izvršiti že zdavnaj, ker se v taki višini ne najdejo pri nobeni evropski železnici, ni treba posebej poudarjati. Posledice teh pribitkov k dostavnim rokom naj ilustrirajo sledeči primeri:

Brzovozno pošiljko, manufaktura, Ljubljana—Kranj, daljava 30 km, more železnica z vpoštovanjem normalnega roka in odpremnega roka izročiti šele po 8 dneh.

Tovorno pošiljko, petrolej, v isti relaciji tekem 14 dni.

Pošiljko drv iz Ljubljane v Belgrad — 641 km — tekem 52 dni!

Šele pri prekoračenju teh dostavnih rokov bi bila železnica primorana plačati odškodnino.

Bilo bi želeži, da bi se pritegnili k dohodni železniški konferenci tudi strokovnjaki iz trgovskih in transportnih krogov, da bi se upoštevalo pri določitvi novih dostavnih rokov

ne samo interese železnice temveč tudi interese tistih, ki uporabljajo železnico.

g Carinjenje konj in kobil pri izvozu. — Radi tega, ker je v št. 5. izvozne carinske tarife določeno carinjenje konj in kobil po njihovi starosti (do 8 in preko 3 let), je nastalo vprašanje, kaj naj služi carinarnicam za določitev starosti konja ali kobile, ki se carini za izvoz. Zato je finančni minister odredil, kakor smo že včeraj poročali, da mora služiti pri določanju starosti carinarnicam v prvi vrsti živinski potni list. Z ozirom na okolnost, da se v živinskih listih vpisujejo leta starosti konj in kobil po tem, koliko let je dovršila dotična žival, bo carinarnica v slučaju, če se nahaja v kakem živinskem potnem listu znamenek »star tri leta«, carini dotično žival po št. 5. točka 1. izvoznocarinske tarife, ker je dovršila 3 leta. Če pa nastanejo dvomi o točnosti podatkov o starosti v živinskem potnem listu, se bodo carinarnice obrnile na obmejnega veterinarja in zahtevale, da s pregledom določi starost živali.

g Število zavarovanih delavcev v naši državi. Po podatkih centralnega urada za zavarovanje delavcev je znašalo meseca julija t. l. število zavarovanih delavcev v celi naši državi 455.000.

g Nov tunel pod Ivan-planino. V prometnem ministrstvu se izdeluje projekt novega tunela skozi Ivan-planino. Skozi stari tunel gre povprečno na dan 400 vagonov. Po otvoritvi proge Užice-Vardište bi pa promet narasel na 700—800 vagonov. Tunel bi stal ca. 100 milijonov dinarjev, toda ti stroški bi se povrnilo po dveh letih obratovanja.

g Tehnična očetna kislina. Generalno ravnateljstvo posrednih davkov javlja, da je nad 40 stopinj močna tehnična očetna kislina, ki je neuporabna za uživanje, prosta davka. Koliko stopinj ima očetna kislina bodo določili kemični laboratoriji carinskih oblasti.

g Obnova proge Zagreb—Belgrad. Iz Belgrada poročajo, da se prometno ministrstvo pogaja z neko avstrijsko firmo glede renovacije proge Belgrad—Zagreb. Stroški bi znašali ca. 100 milijonov dinarjev.

g Krediti za ministrstvo za gradbe. Ministrstvu za gradbe so dani na razpolago novi krediti. Vporabilo se bo za adaptacijo in razširjenje vinarške šole v Vukovaru 218.000 Din, za zgradbo novega mostu preko Miloševske Rifeke pri Priboiu 404.000 Din, za popravilo poslopja okrožnega urada v Kladovu 97 tisoč dinarjev, za zgradbo ceste Vinkovci—Vrpolje 225.000 Din, za novo cesto med Nikšićem in Šavnikom 298.000 Din.

g Bankovci za 100 in 5 Din. Narodna banka pričakuje, da bodo koncem tega meseca prispeli naročeni bankovci po 100 in po 5 Din, katere bo sledečega meseca pustila v promet.

g Zvišanje diskonta na Ogrskem. Iz Budimpešte poročajo, da je generalni svet ogrske Narodne banke sklenil z ozirom na jesensko kampanjo žitaric zvišati diskont za 2 in pol odstotka na 12,5 odstot.

g Zamenjava bolgarskih in romunskih bankovcev. Bolgarija bo vzela iz prometa bankovce po 1 in 2 leva, namesto njih pa pustila v promet kovan denar iz aluminija. Rok zamenjave teče od 31. decembra 1924. Za notranji promet v Bolgariji so zopet veljavni bankovci za 1000 levov. Ravnotako se sedaj vrši tudi v Romuniji zamenjava bankovcev po 1 in 2 leja.

g Razstava proizvodov industrije za izdelavo pijač, ki se je imela vršiti v Berlinu od 18. do 19. t. m., se je radi tehničnih ovir preložila na nedoločen čas.

g Dvig carskega rublja v Budimpešti. — Pod vplivom angleško-ruskih pogajanj je v mažarski zakoniti trgovini narasel v zadnjih dneh carski rubelj od 50 na 1220 mažarskih kron. Na podlagi tega dviga so importirali v Mažarsko iz Carigrada cele vagone carskih rubljev, vsled česar je padel rubelj zopet na 70 o. K.

g Francosko posojilo v Ameriki? Iz pariških bančnih krogov javljajo, da bo tudi Francija kmalu po emisiji nemškega posojila v Newyorku poskušala plasirati pri ameriških bankah veliko posojilo v znesku 300—400 milijonov dolarjev.

g Znižanje železniških tarif v Nemčiji. — Dne 18. t. m. so se znižale v Nemčiji železniške tarife za tovarni promet za 10 odstotkov. g Žetev v Uniji in Kanadi. Oficijelno poročilo kanadske vlade ceni letošnjo žetev pšenice v Kanadi na 292 milijonov bušlov (bušel ima 27 kg) napram 474 milijonom lani. — V severnoameriških Združenih državah cenijo letošnjo žetev pšenice oficijelno na 836 milijonov bušlov, kar pomeni 50 milijonov bušlov več kakor lani.

Borze.

18. septembra 1924.

DENAR.

Zagreb. Italija 3.1209—3.1590 (3.1550 do 3.1850), London 819—822 (323.50—328.50), Newyork 71—72 (71.80—72.80), Pariz 3.8410 do 3.9010 (3.8660—3.9060), Praga 2.1390 do 2.1690 (2.1725—2.2025), Dunaj 0.100450 do 0.10245 (0.1015—0.1035), Curih 13.49—13.59 (13.6125—13.7125), — efekt. dolar 70 do 71 (70.6225—71.6225).

Curih. Belgrad 7.35 (7.40), Budimpešta 0.0068 (0.0069), Berlin 1.26 (1.25), Italija 23.25 (23.25), London 23.69 (23.60), Newyork 529.25 (23.30), Pariz 28.25 (28.30), Praga 15.85 (15.85), Dunaj 0.007480 (0.007475), Bukarešt 2.80 (2.80), Sofija 3.85 (3.08).

Dunaj. Devize: Belgrad 987—991, Kodanj 11.990—12.030, London 317.300—318.300, Milan 3109—3121, Newyork 70.935—71.185, Pariz 3787—3803, Varšava 13.550—13.650. Valute: dolarji 70.480—70.860, angleški funt 315.500—317.100, francoski frank 3745—3775, lira 3090—3110, dinar 982—988, češkoslovaška krona 2120—2136.

Praga. Devize: Lira 148.75, Zagreb 47.125, Pariz 181.75, London 151.80, Newyork 33.95.

VREDNOSTNI PAPIRJI.

Ljubljana. 2 in pol odst. drž. rente za vojno odškodnino 119—120, zaklj. 120, Celjska posojilnica, d. d. Celje 210, Ljubljanska Kreditna banka, Ljubljana 220—235, zaklj. 220, Merkantilna banka, Kočevje 123, Prva hrvatska štedionica, Zagreb 915, Slavonska banka, Zagreb 100—102, Trboveljska premogokopna družba 485, Združene papirnice Vevče 123 do 130, 4 in pol odst. kom. zadolžnice Kranjske deželne banke 90.

Zagreb. Hrvatska Eskomptna banka, Zagreb 108—112, Hrv. slav. zem. hipot. banka, Zagreb 60, Jugoslavenska banka, Zagreb 103 do 106, Ljubljanska kreditna banka, tu 221 do 230, Prva hrvatska štedionica, Zagreb 915, Slavonska banka, Zagreb 100—104, Hrv. slav. d. d. za ind. šečera, Zagreb 900, Narodna šumska industrija 70, Našica 84, Guttman 890 do 915, Slavonija 79—80, Trboveljska premogokopna družba, tu 455, 7 odst. inv. posojilo 63, Vojna odškodnina 114—115.

Dunaj. Živnostenska banka 810.000, Alpine 375.000, Greinitz 145.000, Trboveljska družba 421.000, Leykam 160.000, Hrvatsko-slav. dež. hip. banka 55.000, Avstrijske trgovnice za dušik 172.000, Mundus 690.000, Slavonija 71.000.

BLAGO.

Ljubljana. Les: Stakete od 1.40 m dolž. 2 in pol do 4 cm na drobnem koncu, tek. meter, fco nakladalna postaja 50, deske 6 mm, fco meja 1390, deske 7 mm, fco meja 1260, deske 8, 9 mm, fco meja 1125, trami monte, fco meja 410, remeljni polovičarji, 35-70, I, II, III, fco meja 698, oglje 1a, vilano, fco meja 125, drva 1a, suha, bukova, 1 m dolžine, fco nakladalna postaja 3 vag. 25, 26, 23, zaklj. Žito in poljski pridelki: pšenica domača, fco Ljubljana 365, pšenica bačka, fco Bačka post. 75-76 345, koruza bačka, fco Bačka postaja 285, koruza, umetno sušena, fco slov. postaja, dob. oktober, november 290, oves bački, fco Bačka postaja 260, suhe gobe, srednje, fco Ljubljana 48—56, laneno seme, par. Ljubljana, konopla mandžurska, btio za ntto, fco Ljubljana 880, krompir uzančni, fco nakladalna postaja Slov. 115. — Stročnice, sadje: fižol ribničan, fco Ljubljana 635, fižol prepelčar, fco Ljubljana 550, fižol mandolon, fco Ljubljana 400. — Seno, slama: Seno 1a, sladko, prešano, fco Ljubljana 75. — Vino: Vino belo, dolensko, štajersko, hrvatsko, po vzorcu, fco nakladalna postaja 715 do 800.

Pevski vestnik.

Kamniško pevsko okrožje je priredilo dne 24. avgusta v Domžalah prvi ljudski koncert, ki je izpadel v vsakem oziru zelo povoljno. Kratko odmerjeni čas (trije tedni) in delo na polju sta sicer nekoliko ovirala priprave, a vseeno smo bili s prvim nastopom izredno zadovoljni. Po petih litanijah, pri katerih so veličastno odpevali vsi zbori, se je v kratkem napolnila obširna dvorana Društvenega doma. G. fin. konc. Slavko Savinšek je v lepem govoru razložil pomen in namen skupnih pevskih prireditev, na kar je nastopil pevski odsek iz D o b a. Zbor je z lepim prednašanjem — dokaz marljivosti pevovodje g. kaplana M. Jagra — na mah osvojil srca poslušavcev. Pevski odsek iz Kamnika (pevovodja g. nadučitelj I. Primožič), glasovno dobro zaseden, se je potrudil kar najboljšo izvesti svojo nalogo, vendar je izvajanje trpelo vsled soranov, ki so očitno ležli v nebeške višave. Izredno častno se je odrezal pevski odsek iz Nevelj (pevovodja g. župan N. Novak). Zbor ni sicer mnogoštevilčen, a glasovno lepo zaokrožen in bo s pridnim ter vztrajnim vžbanjem dosegel popolnost, da se bo lahko z uspehom kosal z najboljšimi zbori. Prijetno spremenbo je prinesel v spored moški zbor »Krivček« iz Kamnika (pevovodja g. Iv. Primožič). Za svoje lepo ubrano petje je žel splošno in zasluženo priznanje. Kot zadnji se nam je predstavil pevski odsek iz Domžal (pevovodja g. župnik Fr. Bernik). Dokazal je, da razpolaga z dobro vpelimi glasovi in se ne ustraši tudi daljših in težjih skladb, ki jih kolikor mogoče točno obvlada. — Vihar navdušenja pa je izval skupni nastop pevskih društev. Čudili smo se, da se je mogla s polurno vajo doseči enotnost, ki je dostikrat težko dosegljiva posameznim zborom po večurnih vajah. Prednašanje je bilo ubrano, izrazilo, vpadi točni, lepo izpeljana dinamika. Skupno petje, ki ga je vodil g. nadučitelj I. Primožič, je nadvse ugajalo in se je morala na splošno zahtevno ena pesem ponoviti.

Charles Pettit:

Zgodba o grbavcu in mandarinu

Prvo poglavje.

Tisti večer se je gnetla velika množica v znamenitem gledališču »Zlati Nenupkar«. Slavná carska skupina igralcev je na turneji v Chong-Cho predstavljala igro, ki je bila menda napisana v davnih časih dinastije Yuen; in vsi književniki mesta Hou Non so bili prisotni v prazničnih oblačilih? Bilo je tam tudi mnogo ljudi, ki niso bili sicer mnogo izobraženi, pa bi se vsaj radi zdeli kot taki; in nato še nekaj radovednežev, ki so pravzaprav prišli gledat mestne imenitnike zbrane v gledališču.

Gledalci so sedeli okoli simetrično razporejenih mizic, kakor je pač v vseh kitajskih gledališčih. Nekateri so praznili čašice čaja, drugi netili s papirnimi palčicami droben tobak v svojih pipah iz bele kovine; zopet drugi so si graciozno svežili zrak s pahljačo, ali pa si močili sence z majhnimi cunjicami, pomočenimi v gorko vodo, katero so jim nudili kuliji.

Toda vžle vsem najrazličnejšim malim opravilom so se vendar vsi delali, kakor da z največjim zanimanjem slede dolgim tiradom, katere so izgovarjali igralci z vresečim tradicionalnim glasom.

Po pravici povedano je bila igra popolnoma zmedena; treba je bilo zelo dobro obvladati staro kitajščino, da si lahko razumel nekatere izraze; zapletek sam je bil popolnoma zakrit. Toda ravno na tem je temeljil uspeh, kajti vsakdo je hotel prepričati svojega soseda, da prav do potankosti razume vse alegorije in najbolj ab-

straktne simbole. In bojazen, da ne bi kdo veljal pred drugim za tepca in barbara, je izpreminjalo z dolgočasno pokimavanjem v pohvalno prikimavanje učenih opic.

Predstava se je odmotavala že od jutra od 10. ure brez presledka in v polnem redu. In mislili so, da bo končano tako okoli srede noči, kakor se je nadejal ljubezniavi ravnatelj, ki je ob začetku nagoovoril igralce:

»Gospodje, ne utesnjujte se nikar, toda izvolite končati še nocoj.«

O mraku je bil kratek premor, medtem ko so kuliji povsod obešali mnogobarvne svetilke.

Večina književnikov se je z odličnim izgovorom, da gredo občudovati solnčni zahod, izmuznila za nekaj trenutkov, da zopet nekoliko vskrako svežega zraka; kajti večino izmed njih je bolela glava od preobilice umstvenega dela. Toda iz strahu pred nadležnejši in vsiljivi in tudi pred svojimi učenci, ki bi jih lahko kaj vprašali o igri, so vsi glavni matadorji urno švigili mimo nosilnic, razpostavljenih pred vhodom in se porazgubili v poltemo, kjer so izginiti.

Tudi častiti Cheng-Ki-Ping, ki je nosil koralni gumb in je bil mandarin prvega razreda, se je to pot prvič hotel umakniti povsem neopažen; naenkrat pa se je izločil iz sence majhen starikav grbavec, ki ga je spoštljivo in vsiljivo prijazno pozdravil.

»Vaše blagorodje,« je začel neznanec, že deset let sem hrepenel po tej časti, da bi bil sam z vami. Ker se mi je ponudila tako lepa prilika, jo bom porabil v to, da bom razrešil problem, ki me silno zanima.«

»Gospod,« je vpljudno odgovoril slavni Cheng-Ki-Ping, »v veliko čast mi je vaša

zaupnost; toda ne bi li mogli premakniti vaš razgovor na poznejši čas, ker odmor najbrž re bo dolgo trajal.«

»Bodite brez skrbi, vaše blagorodje! Saj vas ne bom dolgo mudil; sklenil sem, da se obesim takoj, ko bom dobil odgovor na vprašanje, ki mi tesni srce.«

Cheng-Ki-Ping se je oklonil:

»Vidim, da ste pameten človek. Govorite torej, pa hitro, ker se vam tako mudi zapustiti ta nizkotni svet.«

Grbavec je naredil važen obraz:

»Vaše blagorodje, evo vam vprašanja. Ali ste razumeli količkar v igri, katero sedaj predstavljajo carski igralci? Prosim vas, bodite odkritosrčni! Ne bojte se izdajstva, kajti jaz se bom obesil.«

Cheng-Ki-Pinga je spravilo to vprašanje v hudo zadrego; nekoliko je okleval, nato pa je priznal:

»Najbrže se popolnoma ne razumem visokega miselnega poleta te igre. Najbolje bo počakati razpletka. Če bi hoteli biti tako ljubezniivi in odgoditi vaš samomor za par ur, vam bom morda pozneje lahko bolj jasno povedal o mojem vtisu.«

»Vaše blagorodje,« ga je odločno prekinil grbavec, »saj ne rabim nobenih razprav... Ali razumete igro, ali je prav nič?«

Razburjen vsled tolike nevljudnosti je Cheng-Ki-Ping pomaknil velika očala skoro do konca svojega razbitega nosu in ostro premotril svojega sobesednika, katerega je vkljub poltemi spoznal za silno grdega in odvratnega.

»Gospod,« je izpregovoril končno, »mika me, da bi vas nekoliko opozoril na vaš netakten govor. Toda ker boste tako

in tako kmalu izginiti, mislim, da je nekoliko pozno, pa tudi ne potrebno, če bi vam skušal vdihniti spoštovanje do književnosti in do onih, ki jo goje.«

Grbavec je bruhnil v nebrzdan smeh.

»Vaše blagorodje si brez dvoma ne upa priznati, da vam je silno težko, ker ne morete najti smisla v stvari, ki ga nima.«

»Pri Budhi!« je vzkliknil Ceng-Ki-Ping, »to pa že presega vse meje.«

Toda mali spak je nadaljeval razigrano:

»Za nore bi vsak imel one, ki bi hoteli iz temne kleti občudovati zvezde... Kaj naj šele rečem o gledalcih, ki v temi brezsmiselne teksta iščejo smisla!«

Cheng-Ki-Ping je skomizgnil z rameni:

»Prej ne razmišljujem, kaj naj pomenijo vaše male parole... Kaj hočete?... Mudi se mi, moram na svoje mesto. Ze slihim zamolke zvoke gonga in prifajeno godbo flavt... nočem, da bi prišel prepozno. Obesite se torej, če vam že to najbolj prija: želim vam vso srečo, toda pustite me, da grem.«

Ze se je hotel obrniti, toda grbavec ga je zadržal za rokav:

»Vaše blagorodje, samo eno besedo. Priznajte, da je igra oslarijala!«

»Nikdar, gospod!«

»Torej me puščate, da umrem brez tolažbe, da sem poznal le enega moža z dobrim okusom. Pa vendar sem takorekoč vaš tovariš. Jaz sem dramatik. vaše blagorodje.«

(Dalje.)

Prvi nastop kamniškega pevskega okrožja nam je pokazal, da razpolaga z izvrstnim pevskim materialom in da je v pevcih mnogo dobre volje, ki jih bo podžigala, da bo prihodnje leto nastop še lepši, še popolnejši. Žal nam je, da je manjkalo mnogo dobrih zborov tudi iz najbližje okolice in da ni nastopil niti eden organist s svojim zborom. Upamo in želimo, da se udomači vsakoletni pevski praznik in da se bo prihodnje prireditve udeležilo najmanj deset zborov.

NOVE UČNE KNJIGE

iz zaloge Jugoslov. knjigarnice v Ljubljani:

Komatar-Dr. Capuder, Zgodovina novega veka za višje razrede srednjih šol (izide začetek oktobra).

Bučar, Zgodovina srednjega veka za višje razrede srednjih šol, vez. Din 60.—, Kržišnik, Zemljepis za srednje šole III. del, vezano Din 28.—.

Bučar, Zgodovina novega veka za nižje razrede srednjih šol. Din 35.—.

Melik, Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev za višje razrede srednjih šol. (izide začetek oktobra.)

Melik, Zemljepis kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Din 32.—.

Sodnik, Logaritmi. Petdecimalne logaritmične in goniometrične (trigonometrične) tabele. Din 28.—.

Ing. Novak, Zemljepisni atlas kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, sedem zemljevidov. Din 48.—.

V zalogi so tudi šolske knjige za vse osnovne, meščanske in srednje šole.

Prosveta.

pr Koncert slavnega pianista Borovskega se vrši v petek dne 26. t. m. ob osmih zvečer v Unionski dvorani. Predprodaja vstopnic v Matični knjigarni od pondeljka dalje.

pr Gerhart Hauptmann je pravkar dovršil svoj veliki roman »Die Insel der großen Mutter oder das Wunder vom Ile des Dames«. Roman izide sredi oktobra.

pr »Turandot«. Maestro Giacomo Puccini je dovršil opero »Turandot«. Prva predstava tega epohalnega opernega dela se bo vršila meseca aprila v milanski »Scali«.

Naznanila.

Islet v Firenzi. Umetnostno-zgodovinsko društvo naznanja, da je moralo nameravani izlet v Firenzo zaradi velikih zaprek odgoditi. Društvo se bo potrudilo, da se omogoči izlet v prihodnji zgodnji pomladi ter bo termin, pogoje in ev. olajšave pravočasno razglasilo.

Islet v Velestovu, ki ga je nameravalo prirediti umetnostno-zgodovinsko društvo, je preloženo na nedeljo, dne 21. t. m. Sestanek ob 6.45 zjutraj pred Kolizejem na Gospodarski cesti; voznina znaša 40 dinarjev za osebo. Prijave sprejema do sobote opoldan tajnik društva (umetnostno-zgodovinski seminar na univerzi).

Predavanje v higijenski razstavi. V soboto dne 20. t. m. ob 16. uri predava v higijenski razstavi dr. Tekla Kenk, asistent zavoda za socijalno-higijensko zaščito dece v Ljubljani »O rahitisc«. — Vstop prost.

Dijaški vestnik.

d Vpisovanje na belgrajski univerzi traja od 25. do 30. septembra za vse fakultete. Za vpis je treba original zrelostnega spričevala, tri enake fotografije in kolek za 5 Din. Pojasnila daje kat. jugosl. akad. društvo sv. Cirila in Metoda, Kosovska 37. (Znamka.)

d Štipendije. Prošnje za državne štipendije se bodo vlagale početkom meseca oktobra pri univerzitetnih oblastih, kjer se dobe formularji za prošnjo. Prošnji je treba priložiti: 1. Od sodnije potrjen prepis zrelostnega spričevala; za starejše dijakke so pogoji glede kolokvijev in izpitov isti; 2. domovnico; 3. ubožno spričevalo, potrjeno od občinskega in davčnega urada; 4. obvezo starišev, da bo njihov sin služil po dve leti v državni službi za vsako leto, ki uživa v njem državno podporo, a v drugem slučaju, da oni povrnejo državi štipendijo z obrestmi vred. Obvezo mora podpisati oče oziroma varuh in potrditi občinski urad. Državna podpora znaša za vsa vseučilišna mesta mesečnih 600 Din, čeravno so življenjski pogoji zelo različni. Ako plačujejo starši letno več ko 20, a manj ko 40 Din davkov, znaša štipendija samo mesečnih 400 Din. Če pa plačujejo več ko 40 Din, pa sploh ni mogoče dobiti štipendije. Ravnotako je pogoj, da so spričevala samo prvega ali drugega reda. Morebitne spremembe in rok za vlaganje prošenj bo objavilo kat. j. a. d. sv. Cirila in Metoda v »Slovenec«.

d Gg. abiturientom in akademikom na znanje. Stanovanje stane v Beogradu in Zagrebu mesečnih 350—400 Din. Obed in večerja staneta v Beogradu najmanj od 500—600

Din mesečno. V Zagrebu je mogoče dobiti stanovanje v Akademskem domu za mesečnih 100 Din. Isto tako obstoja v Zagrebu Akademski menza. Razen tega se more dobiti v Zagrebu v železničarski menzi hrano za mesečnih 300 Din. Več informacij o razmerah v Zagrebu boste našli v zadnjih številkah »Narodne Politike« (tednik). V Beogradu ni niti Akademski doma niti Akademski menze. Kakor lansko leto bosta tudi letos kat. a. d. sv. Cirila in Metoda in Beogradska kat. dijaška zveza z največjimi osebnimi žrtvami svojih članov nudila nekoliko stanovanj po 80 do 100 Din. V Beogradu priporočamo zlasti študij gradbene tehnike, večino grup filozofske fakultete (geografija Cvijić, primerjajoča književnost Bogdan Popović, jug. književnost P. Popović, zgodovina Radonić, Anastasijević itd.) razen nemščine in še nekaterih, začetne semestre medicine.

d Predavanji na belgrajski univerzi se prične 15. oktobra, vpisovanje (redno) se vrši od 25. do 30. septembra. Vpisovalo bo svoje nove člane društvo. Ako letos ne bo mogoče, jih bo telegrafično pozvalo. Zato naj takoj pošljejo potrebne dokumente na J. k. a. d. sv. Cirila in Metoda, Beograd, Kosovska 37. Na nekulturnem Balkanu je na belgrajski univerzi 881 abstinencov, ki so obenem nekadišnji. Gg. abiturienti, nosilci nove dobe, naj Vam glasno govori to dejstvo.

Poizvedovanja.

Izgubil se je moder velour-klobuk na poti Dunajska cesta, Sodna ulica, Komenskega ulica. Odda se proti nagradi Resljeva cesta 11, prtiličje, levo.

Modim vpletke (kile) lasne obročke.
Barvanje las z Orca! Meno.
M. PODKRAJŠEK
frizer za dame in gospode

PERJE

kokošje, račje, gosje in gosji puh, oddaja vsako množino po zmerni ceni trdka

E. Vajda, čakovec

Kavarnarji pozor!

Dva skoraj popolnoma nova BILJARDA se ceno prodajata. — Poizve se pri Matiji PERKO, mizararska tvornica, Šiška - Ljubljana, telefon 372.

STROJNO PLETENJE

eprejemajo se deklice v pouk za stroj. pletenje pod ugodnimi pogoji. — Ponudbe pod »POUK 8« na upravo lista.

Dobra kuharica

katera bi opravljala tudi druga hišna dela, se sprejme. — Naslov v upravi pod št. 5707.

FRANC KORBER

PAVLA KORBER

roj. ARH

POROCENA

GORJE BLED

15. IX. 1924.

2 manjši hiši

se prodajata v sredini mesta. — Ponudbe pod šifro: »HIŠI V SREDINI MESTA«. 5684

Kupim suhe

LIPOVE PLOHE

od 7 cm debeline naprej. — Ponudbe na Mih. HRIBAR, Ihan št. 44, pošta Domžale.

Prodajam: KOZO mlekarico, švicarske pasme, in kompl. KOTEL, prosto stoječ, ne vzdani, za kuhanje voska i. dr.

Naslov v upravi pod št. 5690 (osebno le popoldne).

Fantek

5 mesecev star, se odda takoj v dobro oskrbo proti plačilu. Takojšnje ponudbe pod šifro »Dobra oskrba« na upravo.

Gospodinja

večja vsakega dela, kmetskega stanu, se sprejme v župnišče v Breškem okraju. — Naslov v upravi št. 5664

Pisarniška moč

popolnoma več slovenskega, hrvatskega, srbskega in nem. jezika ter strojepisja, ISČE primerno službo s takojšnjim nastopom. — Ponudbe pod »Delavec« na upravo lista.

Zahvala.

Podpisana izrekam svojo najiskrenejšo zahvalo za obilno sočutje in veliko udeležbo pri pogrebu svojega nepozabnega brata

Alojzija Merlaka.

Ljubljana, dne 18. septembra 1924.

Amalija Zaviršek.

Saj ni res

ker trdijo mnogi nepoučeni ljudje, ki ne poznajo pomena inseratov, češ, da je proč vržen denar, ki ga izdaste za reklamo v časopisu. Treba pa je seveda, ako hočete,

da ima reklama

za Vas pravo korist, da jo naročite o pravem času in v ista namenu primerno sestavljena in natisnjena v časopisu, ki ga največ bero na deželi. — Na vse to Vam da točna, zanesljiva pojasnila uprava »Slovenca«, ki Vam s tem prihrani mnogo stroškov in truda ter zajamči

velik uspeh!

Brez vsakega posebnega obvestila.

Tužnim srcem javljamo pretresljivo vest, da je naš nad vse ljubljani in skrbni sopro, oče, stari oče, brat, stric in svak, gospod

MIHAEL MRAMOR

posestnik in trgovec

danes ob 4 popoldne v 60. letu nenadoma preminul.

Pogreb nepozabnega rajnika se vrši v soboto, 20. septembra ob pol 5 popoldne.

Novo mesto, dne 18. septembra 1924.

Žalujoči rodbini MRAMOR in KOBE.

Godbeniki, pozor!

Priporočam svojo veliko zalogo šolskih in solo violin, gitar, citer, vijol, čel, lokov, etui, velike in male bobne, pristne turške in kineske činele, vsa godala za tamburaška društva. — Raznovrstna lesena in pločevnasta godala v najčistejši izdelavi in glasu, po najnižjih cenah. Posamezne dele in strune za vsa godala. Lastna izvršitev pločevnastih godal. — Popravila se izvrše točno in strokovno.

Vaclav Schramm, Celje.

Broj 9256-1924.

Natječaj.

Kod podpisanog gradskog poglavarstva imade se u smislu zaključka gradskog zastupstva od 25. srpnja 1924, čl. XI. sed. zap. popuniti mjesto

gradskog gradjevnog inžinira

pa za popunjenje tog mjesta razpisuje ovime natječaj.

Namještenje je u smislu § 4. Propisnika o statusu i uredjenju beriva urednika i službenika grada Sušaka prve godine privremeno, a definitivno će namještenje uzliediti prema uspješnom službovanju prve godine. Služba gradskog inžinira počima sa VIII. plačevnim razredom, a svršava sa VI.

Plača, doplatci i stanarina analogno kao kod državnih činovnika prema zakonu od 14. ožujka 1922 o prevodjenju na dinarske plaće odnosno zakonu od 28. veljače 1922 o dodatcima na skupocu, a osim toga 50% povišice na lični i porodični dodatak, ovo potonje do uredjenja prinaldežnosti i položaja gradskih činovnika prema novom zakonu o državnim činovnicima, što će uzliediti najkasnije sa 1. siečnja 1925.

Natjecatelji, koji moraju biti naši državljani, neka svoje propisno taksirane molbe podnosu ovom gradskom poglavarstvu najkasnije do 25. listopada 1924 i molbi prilože: 1. krstni (rodni) list; 2. domovnicu; 3. svjedočbe (diplome) o stručnoj školskoj spremi; 4. svjedočbe o dosadanem službovanju ili praksi; 5. svjedočbu o moralnom vladanju — i 6. uredovnu liečničku svjedočbu o zdravlju odnosno sposobnosti za vršenje službe.

Natjecateljima slobodno je staviti u molbi i svoje posebne zahtjeve. Naplate za vanjska uredovanja dat će se posebice za pojedina uredovanja ili paušalno.

Pošto gradska občina Sušak imade svoj vodovod, to će se izmedju natjecatelja dati prednost onima, koji se izkažu, da su u stanju upravu vodovoda s uspjehom voditi.

Gradsko poglavarstvo Sušak,

dne 16. septembra 1924.

Načelnik: KUCIĆ v. r.

Sladek mošt

z 18% sladkorja, garantirano pristno blago z

otoka VIS

liter 7 Din se dobi pri Osrednji vinarški zadrugi za Jugoslavijo v Ljubljani, Celovska cesta 77 (Sp. Šiška).

Samo na debelo! Dobe se tudi stara vina.

Kupim suhe gobe

po najvišji ceni in vsako množino. — Ponudbe z navedbo cene in vzorcem na IVAN SEVER — VELENJE. 5648

Risalna orodja

za sole, tehničke

Velika izbira itd. Zmerne cene.

Fr. P. Zajec

optik, Ljubljana, Stari trg 9,

Kakršenkoli PROSTOR

klet ali kaj podob. za uporabo DELAVNICE isčem v mestu. Prostor preuredim sam na svoje stroške. Najemnina postanska stvar. — Ponudbe na upravo pod šifro Delavnica II.

Kolar

pomočnik, zelo priden, išče dela. Naslov v upravi pod št. 5659.

Dve ABSOLVENTINJI

trgov. tečaja in meščanske šole, z dobrim uspehom, iščeti primerno službo. — Naslov v upravi lista pod št. 5658.

INSTRUKTOR cand. phil.

išče hrano ali stan. Vsi predmeti, franc., laščina. Naslov v upravi lista pod št. 5653.

PERJE

kemično čiščeno, za pernice in blazine, kg Din 60.—. Belo gosje perje, skubljeno, kg Din 200.—, prima beli puh, kg Din 400.—, razpošilja po povzetju

Josip Brozović

ZAGREB, Boškovičeva ulica št. 18. Lastna tvornica perja

MERAKL

barve, žrnla, lake, kit, emalje, čopiče in zamačeno čisti firnež najbolje kakovosti nudi

Medić-Zankl družba z o. z.

Maribor Ljubljana Novi Sad

podružnica centrala skladišče

Tovarne

Ljubljana — Medvode.

Res je, da

denar, ki ga izdaste za reklamo, nikdar ni zavržen, zato ker

ima reklama

za Vas veliko korist, če jo naročite o pravem času in v ista namenu primerno sestavljena in natisnjena v časopisu, ki ga največ bero na deželi. — Na vse to Vam da točna, zanesljiva pojasnila uprava »Slovenca«, ki Vam s tem prihrani mnogo truda in stroškov ter zagotovi

vedno uspeh!